

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOSOFICKÁ

KÜNGŮV PROJEKT „SVĚTOVÝ ÉTOS“ A JEHO REFLEXE
V ČESKÝCH ZEMÍCH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Kateřina Vejběrová

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina VEJBĚROVÁ**
Studijní program: **B6101 Filozofie**
Studijní obor: **Religionistika**
Název tématu: **Küngův projekt „Světový étos“ a jeho reflexe v českých zemích**
Zadávací katedra: **Katedra religionistiky a filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se bude zaměřovat na reflexi projektu „Světový étos“ v českých zemích. V úvodních kapitolách představujících maximálně jednu třetinu celkového rozsahu textu stručně přiblíží život a dílo Hanse Künga a jeho aktivity spojené s uvedeným projektem. V další části představím „küngovské“ aktivity v České republice, zejména činnost Nadace Světový étos - Centrum Prokopios v Sázavě. Těžiště práce by mělo spočívat v závěrečné kapitole, analyzující ohlas projektu „Světový étos“ v českých médiích. Cílem bude zmapovat všechny druhy reakcí (od zaujatě kladných přes neutrální až po zaujatě záporné), které zmíněný projekt v českých zemích vyvolal.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Floss, Karel. „Küngův zápas o nové duchovní paradigma“. Teologický sborník 2 (1998):61-83. Floss, Karel; Häring, Hermann; Hošek, Pavel; Štampach, Ivan O. Hans Küng, teolog na hraně. Praha: Dingir, 2008. Flossová, Irena. „Sázavská nadace SVĚTOVÝ ÉTOS“. Sázavsko - sborník VII (2000):122-125. Küng, Hans. Světový étos: Projekt. Zlín: Archa, 1992. Küng, Hans. Světový étos pro politiku a hospodářství. Praha: Vyšehrad, 2000. Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. Prohlášení ke světovému étosu: Deklarace Parlamentu světových náboženství. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997. Machálek, Vít. „V Brně se konalo kolokvium na téma: Světový étos Hanse Künga“. Rovnost, 18. 10. 1997, příloha Víkend, s. II. Mayerová, Kamila. „Mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími“. Katolický týdeník 9.44 (1998):5. Štampach, Ivan O. „Hans Küng osmdesátiletý“. Dingir 11.3 (2008):76-77. Váně, Jan. „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl“. Pantheon 3 (2008):7-25. Váně, Jan. „V tomto znamení zvítězí? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“. Religio 12.2 (2004):187-212.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Vít Machálek, Ph.D.
Katedra religionistiky a filosofie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. ThDr. Ivan Štampach

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Vítu Machálkovi, Ph.D. za četné konzultace, cenné rady, připomínky a za celkové vedení mé práce. Také bych chtěla poděkovat doc. PhDr. Karlu Flossovi za materiály a cenné informace, které mi v průběhu psaní práce poskytl. Mé poděkování patří i jeho ženě PhDr. Ireně Flossové. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své mamince, panu Jiřímu Brožovi a svým prarodičům.

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorské zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Hradci Králové dne 23. 3. 2010

Kateřina Vejběrová

Abstrakt

Předložená bakalářská práce se zabývá reflexí Küngova projektu „Světový étos“ v českých zemích. Na začátku práce je velmi stručně přiblížen životopis Hanse Künga. Dále jsou zde rozebrána a vysvětlena některá Küngova ideová východiska, zejména vztah práva a étosu; vztah náboženství a étosu. V této práci jsou taktéž přiblížena Küngova díla, která se zabývají tématem světového étosu. Je zde představena Nadace Světový étos. Dále zde jsou představeny aktivity spojené s projektem Světový étos v České republice, největší pozornost je věnována Nadaci Světový étos – Centrum Prokopios. Stěžejní kapitola je věnována reakcím na již zmíněný projekt. Jsou zde zpracovány všechny druhy reakcí – od zaujatě kladných přes neutrální až po zaujatě záporné. Závěr práce je věnován analýze těchto ohlasů a vlastním závěrům.

Klíčová slova: náboženství, světový étos, Hans Küng, Nadace Světový étos □
Centrum Prokopios, zlaté pravidlo

Abstract

The submitted bachelor's work deals with the reflexion of K ung's project „The Global Ethic“ in Czech countries. At the beginning of this work is very briefly described Hans K ung's biography. Further there are analysed and explained some of Hans K ung's ideological fundaments, particularly the relationship between law and ethic; the relationship between religion and ethic. In this work there are also sketched some of Hans K ung's works, which deal with the issue Global Ethic. The Global Ethic Foundation is presented here. Further there are introduced the activities that have something in common with the project "Global Ethic" in the Czech Republic - the special attention is paid to The Global Ethic Foundation – The Centre „Prokopios“. The pivotal chapter follows the reactions of the mentioned project. All kinds of reactions are put together here – from raptly positive over neutral to raptly negative. The end of the work pursues the analysis of these responses and my own conclusions.

Keywords: religion, global ethic, Hans K ung, The Global Ethic Foundation - The Centre „Prokopios“, golden rule.

OBSAH

ÚVOD	1
1 Životopis Hanse Künga	3
2 Projekt Světový étos	8
2.1 Küngova ideová východiska.....	8
2.1.1 Vztah práva a étosu.....	9
2.1.2 Vztah náboženství a étosu.....	10
2.2 Parlament náboženství světa a jeho Deklarace k Světovému étosu.....	11
2.2.1 Vznik Deklarace k Světovému étosu.....	12
2.2.2 Obsah Deklarace k Světovému étosu.....	13
2.3 Kniha <i>Světový étos. Projekt</i>	15
2.4 Nadace Světový étos.....	17
2.5 Publikace k Světovému étosu z let 1996 – 2008.....	19
2.5.1 <i>Prohlášení ke světovému étosu</i>	19
2.5.2. Kniha <i>Světový étos pro politiku a hospodářství</i>	19
3 Aktivity spojené s projektem Světový étos v České republice	22
3.1 Nadace Světový étos – Centrum Prokopios.....	22
3.2 Brněnské kolokvium na téma „Světový étos Hanse Künga“.....	28
3.3 Účast Hanse Künga na Foru 2000 v roce 1998.....	29
4 Ohlasy na Küngův projekt Světový étos v českých médiích	31
4.1 Kladné reakce Küngův projekt Světový étos.....	31
4.2 Neutrální reakce na Küngův projekt Světový étos.....	45
4.3 Záporné reakce na Küngův projekt Světový étos.....	46
4.4 Shrnutí ohlasů na Küngův projekt Světový étos.....	57
Závěr	62
Seznam literatury	65
Seznam příloh	72
Přílohy	73

Úvod

Hans Küng je významný myslitel dnešní doby, u kterého je velmi podstatný jeho projekt Světového étosu. Je přesvědčen o nutnosti étosu pro celé lidstvo. V dnešní době nemůžeme podle Künga zpochybňovat, že epocha, ve které se svět ocitl a která je tak jako všechny předešlé poznamenána vlastní politikou, technologií, ekonomikou a civilizací, si žádá svůj étos.¹

„V posledních letech mně bylo stále jasnější, že jeden svět, v němž žijeme, má tehdy naději na přežití, když v něm nadále nebude existovat prostor pro různá, rozporná a dokonce navzájem se potírající etická učení. Tento jeden svět potřebuje základní étos; tato jedna světová pospolitost jistě nepotřebuje jednotné náboženství nebo jednotnou ideologii, ale potřebuje nějaké jednotící, spojující normy, hodnoty, ideály a cíle.“²

Küng je přesvědčen, že pro společný světový étos není zapotřebí pouze velké všeobecné koalice věřících a nevěřících, ale také obzvlášť angažovanost různých náboženství.³ Küngův světový étos se chce propracovat k tomu, co mají světová náboženství navzdory všem rozdílům společné, a to zejména ve vztahu k lidskému jednání, mravním hodnotám a zásadním morálním postojům.⁴

Cílem mé bakalářské práce bude co nejobektivněji interpretovat ohlasy na Küngův projekt Světový étos v českých médiích a následně tyto ohlasy analyzovat. K vypracování této bakalářské práce použiji metodu kompilace a v poslední kapitole spojím metodu kompilace s metodou komparace.

Práce je rozdělena do čtyř základních částí. V první kapitole se budu zabývat životopisem Hanse Künga.

Na začátku druhé kapitoly popíši některá ideová východiska H. Künga, zejména vztah práva a étosu; vztah náboženství a étosu. V další části této kapitoly se budu zabývat Parlamentem náboženství světa a vznikem *Prohlášení ke světovému étosu*. Zde přiblížím pojem zlatého pravidla, které lze podle Künga nalézt v mnoha náboženských a

¹ H. Küng; K. J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 5.

² H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 9-10.

³ Tamtéž, s. 64.

⁴ H. Küng; K. J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 5.

etických tradicích lidstva. „Co nemáš sám rád, druhým nečiň!“⁵ (viz příloha č. 5). V hlavní části kapitoly se zaměřím na Küngovu knihu *Světový étos. Projekt*. Dále v této kapitole přiblížím činnost tübingské Nadace Světový étos. V poslední části druhé kapitoly se budu věnovat Küngovým publikacím, které vyšly k tématu světového étosu mezi lety 1996 -2008. Svůj zájem zaměřím vzhledem k názvu své bakalářské práce na knihy, které byly přeloženy do českého jazyka.

Nadace Světový étos – Centrum Prokopios je hlavním tématem třetí kapitoly. Zaměřím se zde na zakladatele nadace Karla Flosse - velmi stručně přiblížím některé jeho životopisné údaje. Dále nastíním samotný vznik Nadace Světový étos – Centrum Prokopios, která byla původně registrována na jaře v roce 1993 pod názvem Nadace Prokopios – vzdělávací a ekologické centrum. Ke změně na současný název došlo v roce 1998. Přiblížím hlavní cíle nadace. Svůj zájem také zaměřím na Letní filosofické školy a také na Školu vidění, kterou vede akademický malíř Radoslav Kutra. Nakonec se krátce zmíním o dokumentárních pořadech, které byly o činnosti Nadace Světový étos – Centrum Prokopios natočeny. Jedná se jak o pořady televizní, tak o pořady rozhlasové.

Stěžejní a zároveň poslední kapitola bude věnována ohlasům na projekt Světový étos v českých médiích. Mým cílem bude zmapovat všechny druhy reakcí – od zaujatě kladných přes neutrální až po zaujatě záporné. Při zpracování článků budu používat příspěvky především z časopisu *Křesťanská revue*, *Teologická reflexe*, *Teologické texty*, *Religia*, *Dingiru*, *Souvislosti*, *Katolický týdeník*, dvouměsíčníku *Listy*, *Teologický sborník* a sborníku *Náboženství a politika*. Dále bude ve své práci zpracovávat novinové články z databáze TamTam. Tyto články jsou dostupné z www.anopress.cz. V neposlední řadě budu pracovat s články z elektronických zdrojů. Závěr kapitoly bude věnován analýze těchto ohlasů a vlastním závěrům.

Své poznatky budu čerpat z pramenné i sekundární literatury.

⁵ H. Küng; K. J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 18.

1 Životopis Hanse Künga

Hans Küng se narodil 19. března 1928 v Sursee v lucernském kantonu ve Švýcarsku. Vyrůstal ve středostavovské katolické rodině jako nejstarší ze sedmi dětí. V roce 1948 po úspěšném absolvování gymnázia v Lucernu vstoupil do jezuity vedené římské papežské koleje Germanicum.⁶ V letech 1948 - 1951 se věnoval studiu na papežské univerzitě Gregoriana – tři roky zde studoval filosofii a další čtyři roky zasvětil teologii. Obojí studium uzavřel licenciátskou prací. V roce 1954 byl Küng v Římě vysvěcen na kněze.⁷ Poté následovalo dvouleté studium v Paříži, na Institut Catholique a Sorbonně, se studijními pobyty v Amsterdamu, Berlíně, Madridu a také Londýně.⁸

Roku 1957 obhájil svoji disertační práci o ospravedlnění, ve které se z katolického hlediska zamýšlel nad učením Karla Bartha⁹ a stal se doktorem teologie.¹⁰ Küng v této práci dospěl k závěru, že nauka o ospravedlnění v žádném případě nerozděluje katolickou a evangelickou církev.¹¹

V roce 1959 začal Hans Küng pracovat jako asistent profesora Volka na univerzitě v Münsteru. Ve stejném roce vyhlásil papež Jan XXIII. II. vatikánský koncil. V roce 1962 byl Küng jmenován oficiálním poradcem koncilu („peritus“). Do konce koncilu, tj. do roku 1965, byl Küng přítomen na všech koncilních zasedáních.¹² K tématu koncilu vydal Küng knihu *Konzil und Wiedervereinigung – Erneuerung als Ruf in die Einheit*.¹³ Küng v této knize doporučoval koncilu sedm témat, která měla vést k vnitrocírkevnímu hnutí ve stylu reformace: 1) uznání reformace jako významné náboženské události; 2) intenzivnější vyzdvižení významu bible; 3) zavedení národního jazyka v bohoslužbě; 4) zdůraznění „obecného kněžství“ všech pokřtěných; 5) dialog církve s jinými kulturami; 6) osvobození papežství od politiky; 7) reformu římské kurie a zrušení Indexu zakázaných knih. Všechny tyto požadavky se dostaly do koncilních dokumentů.¹⁴

⁶ J. Munzar, „Křesťanská výzva a její autor“, s. 276.

⁷ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 8.

⁸ J. Munzar, „Křesťanská výzva a její autor“, s. 277.

⁹ Karl Barth byl švýcarský protestantský teolog, žijící v letech 1886 - 1968. Patřil mezi iniciátory a vůdčí osobnosti tzv. dialektické teologie.

¹⁰ J. Munzar, „Křesťanská výzva a její autor“, s. 277.

¹¹ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 13.

¹² Tamtéž, s. 9.

¹³ Küng, Hans. *Konzil und Wiedervereinigung als Ruf in die Einheit*. Wien:Basel, 1960.

¹⁴ Z. Jančařík, „Hans Küng“, s. 19.

V roce 1962 vydal Küng knihu *Strukturen der Kirche*.¹⁵ V této knize se vyjádřil k tématům papežského primátu a neomylnosti. Ve druhé polovině roku 1963 zasáhlo proti této knize Svaté oficium a došlo k výsledku Künga v Římě. V roce 1964 bylo řízení proti Küngovi pozastaveno.

V průběhu koncilu, přesně roku 1963, převzal Küng nově založenou katedru dogmatické a ekumenické teologie na univerzitě v Tübingen a zároveň se stal ředitelem nově založeného Institutu pro ekumenická studia.¹⁶ Ve stejném roce založil společně s Y. Congarem, K. Rahnerem a E. Schillebeeckxem mezinárodní teologický časopis *Concilium*.¹⁷ V tomto období začal Küng psát svoji knihu *Die Kirche*,¹⁸ která vyšla až roku 1967. Kniha chtěla ještě výrazněji připravit půdu pro společnou křesťanskou teologii, a proto důsledně vycházela z nejnovějších výsledků biblických studií.¹⁹

Po výsledku v Římě byl Küng pozván k soukromému pohovoru u nového papeže Pavla VI., poté Svaté oficium, v té době již přejmenované na Kongregaci pro nauku víry, vydalo v roce 1967 zákaz šířit knihu *Die Kirche* do té doby, než v Římě proběhne příslušné kolokvium. V příštím roce byl Küng na takové jednání dokonce pozván, setkání se však neuskutečnilo.²⁰

Z knih, které v tomto období Küng napsal lze jmenovat: *Gott und das Leid*,²¹ *Unfehlbar? Eine Anfrage*²² v této knize Küng výrazně vyžaduje – na způsob parlamentních interpelací – věčné, exegeticky udržitelné teologické zdůvodnění papežského nároku na neomylnost.²³ *Was ist Kirche?*,²⁴ *Christ sein*,²⁵ *20 Thesen zum Christsein*,²⁶ *Existiert Gott? Antwort auf die Gottesfrage der Neuzeit*,²⁷ *24 Thesen zur Gottesfrage*,²⁸ *Ewiges Leben?*²⁹

¹⁵ Küng, Hans. *Strukturen der Kirche*. Wien: Basel, 1962.

¹⁶ J. Munzar, „Křesťanská výzva a její autor“, s. 277.

¹⁷ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 9.

¹⁸ Küng, Hans. *Die Kirche*. Wien: Basel, 1967.

¹⁹ K. Floss, „Küngův zápas o nové duchovní paradigma“, s. 67.

²⁰ Tamtéž, s. 68

²¹ Küng, Hans. *Gott und das Leid*. Köln: Benzinger, 1967.

²² Küng, Hans. *Unfehlbar? Eine Anfrage*. Köln: Benzinger, 1970.

²³ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 14.

²⁴ Küng, Hans. *Was ist Kirche?* Wien: Basel, 1970. V českém překladu: Küng, Hans. *Co je církev?* Brno: Cesta, 2000.

²⁵ Küng, Hans. *Christ sein*. München: Piper, 1974. V českém překladu: Küng, Hans. *Být křesťanem: Křesťanská výzva*. Brno: CKD, 2000.

²⁶ Küng, Hans. *20 Thesen zum Christsein*. München: Piper, 1975.

²⁷ Küng, Hans. *Existiert Gott? Antwort auf die Gottesfrage der Neuzeit*. München: Piper, 1978.

²⁸ Küng, Hans. *24 Thesen zur Gottesfrage*. München: Piper, 1979.

Po vydání knihy *Unfehlbar? Eine Anfrage*, ve které se H. Küng vyslovil proti dogmatu o papežské neomylnosti, následovala řada horečných porad, seminářů a kongresů.³⁰ V roce 1979 byla H. Küngovi odebrána kanonická mise, což znamenalo, že už nadále nemohl vyučovat na katolické teologické fakultě tübingenské univerzity.³¹ Tübingenská (státní) univerzita vytvořila pro svého významného profesora nové pracovní místo, kde se mohl uplatnit, a sice tím, že osamostatnila Institut pro ekumenické bádání, kde (nezávisle na církevních autoritách) působil až do roku 1996 jako ředitel a kde je dodnes uznávanou autoritou.³²

Zhruba od osmdesátých let minulého století se Küngův zájem postupně více a více obracel k problematice světové ekumeny: k ostatním velkým náboženstvím a ke vztahu křesťanství k nim (k islámu, hinduismu, buddhismu a náboženství Číny). V knihách *Christentum und Weltreligionen. Hinführung zum Dialog mit Islam, Hinduismus, Buddhismus*³³ a *Christentum und Chinesische Religion*³⁴ dokumentoval Küng již naznačený dialog a výsledky setkání s náboženstvími.³⁵ Mezi roky 1991 - 2004 vyšly tři Küngovy velké monografie k monoteistickým náboženstvím: *Das Judentum. Die religiöse Situation der Zeit*,³⁶ *Das Christentum. Wesen und Geschichte*³⁷ a *Der Islam. Geschichte, Gegenwart, Zukunft*.³⁸

Ve dnech 9. - 10. března 1989 přednášel Küng na univerzitě v Torontu a Chicagu na téma: *No peace among the nations without peace among the religions*.³⁹ Přednáška se konala v Rockefellerově kapli chicagské univerzity.

²⁹ Küng, Hans. *Ewiges Leben?* München: Piper, 1982. V českém překladu. Küng, Hans. *Věčný život?*. Praha: Vyšehrad, 2006.

³⁰ K. Floss, „Küngův zápas o nové duchovní paradigma“, s. 68.

³¹ Tamtéž.

³² I. O. Štampach, „Hans Küng osmdesátiletý“, s. 76.

³³ Küng, Hans; Ess, Josef van; Stietencron, Heinrich; Bechert, Heinz. *Christentum und Weltreligionen. Hinführung zum Dialog mit Islam, Hinduismus, Buddhismus*. München: Piper, 1984. V českém překladu: Küng, Hans; Bechert, Heinz. *Křesťanství a buddhismus*. Praha: Vyšehrad, 1998. Küng, Hans; Ess, Josef van. *Křesťanství a Islám*. Praha: Vyšehrad, 1998. Küng, Hans; Stietencron, Heinrich. *Křesťanství a hinduismus*. Praha: Vyšehrad, 1997.

³⁴ Küng, Hans; Ching, Julia. *Christentum und Chinesische Religion*. München: Piper, 1988. V českém překladu: Küng, Hans; Ching, Julia. *Křesťanství a náboženství Číny*. Praha: Vyšehrad, 1999.

³⁵ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 18.

³⁶ Küng, Hans. *Das Judentum. Die religiöse Situation der Zeit*. München: Piper, 1991.

³⁷ Küng, Hans. *Das Christentum. Wesen und Geschichte*. München: Piper, 1994.

³⁸ Küng, Hans. *Der Islam. Geschichte, Gegenwart, Zukunft*. München: Piper, 2004.

³⁹ H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 34

V roce 1990 na *World Economic Forum* v Davosu (Švýcarsko) přednášel Küng k etickým otázkám v ekonomii. Ještě v téže roce vydal H. Küng knihu *Projekt Weltethos*⁴⁰ (viz kapitola 2.3).

V roce 1993 vypracoval H. Küng společně s příslušníky jiných náboženství pro „Parlament náboženství světa“, který se konal v Chicagu⁴¹, *Erklärung zum Weltethos*⁴² (viz kapitola 2.2.2).

V letech 1995 - 2000 se Küng s obrovským nasazením začal věnovat televizní dokumentaci (jde současně o multimediální projekt) „Spurensuche – Hledání stop“ ke světovým náboženstvím, která byla rozdělena do sedmi dílů.⁴³

V roce 1995 vznikla Nadace Světový étos (viz kapitola 2.4). O dva roky později napsal knihu, ve které se zabývá vztahem světového étosu a politiky *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*⁴⁴ (viz kapitola 2.5.2).

V září 1997 byl H. Küng pozván Václavem Havlem na prestižní Forum 2000.⁴⁵ Do Prahy nakonec přicestoval pouze Küngův kolega z tübingenské univerzity profesor teologie Norbert Greinacher. Konference se H. Küng osobně zúčastnil v roce 1998 (viz kapitola 3.3).

Po událostech z 11. září 2001 vznikl za spolupráce Hanse Künga a Kofiho Annana sborník *Crossing the Divide*,⁴⁶ který se inspirovuje některými stěžejními myšlenkami projektu Světový étos. Hlavní myšlenkou této publikace je nutnost přeměnit pojem nepřítel v pojem partnera při společné výstavbě světa. Pojem vzdělance by měl označovat stále zřetelněji nejen někoho, kdo hodně ví, ale kdo má zároveň tvůrčí zájem o rozvoj a blahobyt země.

⁴⁰ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

⁴¹ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 12.

⁴² Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München: Piper, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

⁴³ V roce 2009 vyšel tento dokumentární seriál i v České republice – pod názvem Světová náboženství očima profesora Hanse Künga.

⁴⁴ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

⁴⁵ Forum 2000 založil v roce 1996 prezident Václav Havel společně s japonským filantropem Yohei Sasakawou a nositelem Nobelovy ceny míru Elie Deselem. Konference Fora 2000 se konají každoročně v Praze.

⁴⁶ Picco, Giandomenico; Abdoulmagd, A. Kamal (eds.). *Crossing the Divide: Dialogue among Civilizations*. Seton Hall University, 2001. V německém překladu: Picco, Giandomenico; Abdoulmagd, A. Kamal (eds.) *Brücken in die Zukunft. Vereinte Nationen*. München, 2002. V českém překladu: Picco, Giandomenico; Abdoulmagd, A. Kamal; Arizpe, Lourdes a kol. *Mosty do budoucnosti: dialog mezi civilizacemi*. Brno: Doplněk, 2005.

Z dalších Künkových děl lze uvést například práci o vztahu víry a vědy, jako je *Der Anfang aller Dinge*.⁴⁷

Prozatím poslední Künkovou vydanou knihou je kniha *Was ich glaube*.⁴⁸ V této publikaci Hans Küng velice otevřeně píše o tom, co je pro něho v životě důležité, čemu věří.

⁴⁷ Küng, Hans. *Der Anfang aller Dinge. Naturwissenschaft und Religion*. München: Piper, 2005.

⁴⁸ Küng, Hans. *Was ich glaube*. München: Piper, 2009.

2 Projekt Světový étos

V této kapitole se budu zabývat Küngovým Projektem Světový étos. Myšlenka světového étosu Hanse Künga začala mít svoji ucelenější podobu v programové publikaci *Projekt Weltethos*.⁴⁹ Hans Küng je přesvědčen o tom, že svět, ve kterém žijeme, má naději na přežití jen tehdy, pokud v něm nebude nadále existovat prostor pro různá a dokonce navzájem se potírající etická učení.⁵⁰

V další části této kapitoly se budu věnovat Parlamentu náboženství světa a vzniku *Prohlášení ke světovému étosu*.⁵¹ Seznámíme se s Küngovými publikacemi, které se zabývají tématem světového étosu. Vzhledem k názvu mé bakalářské práce se výhradně zaměřím na díla, která vyšla v českém jazyce. V závěru této kapitoly se budu věnovat aktivitám, které jsou spojené s projektem Světový étos v České republice.

2.1 Küngova ideová východiska

Zde se zaměřím na Küngovo vymezení vztahu právo a étos; vztahu náboženství a étos. Tato Küngova východiska jsem zpracovala z knih, které vyšly v českém jazyce a týkají se světového étosu. Jedná se o knihy: *Projekt Weltethos*,⁵² *Erklärung zum Weltethos*⁵³ a *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*.⁵⁴

Hans Küng je přesvědčen, že „tento jeden svět potřebuje základní étos; tato jedna světová pospolitost jistě nepotřebuje jednotné náboženství nebo jednotnou ideologii, ale potřebuje nějaké jednotící, spojující normy, hodnoty, ideály a cíle.“⁵⁵

⁴⁹ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

⁵⁰ H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 10.

⁵¹ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München: Piper, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

⁵² Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

⁵³ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München: Piper, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

⁵⁴ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

⁵⁵ H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 10.

2.1.1 Vztah práva a étosu

Rozlišení práva a étosu pokládá Kung za podstatné. Podle Kunga nejsou právo a étos předem totožné, mohou se rozcházet. V takových situacích přestává právo většinou zcela fungovat. Platí to především pro politiku. Nemají-li jeden nebo oba smluvní partneři od samého počátku etickou vůli zachovávat sjednané příměří, neprospějí nijak ani smlouvy o příměří podepsané společně velmocemi. Naskytne-li se příležitost, povedou válku dál.⁵⁶

Právo tedy potřebuje mravní základ. Kung je toho názoru, že právo bez étosu nemůže mít dlouhého trvání, proto také nebude nového světového řádu bez světového étosu.⁵⁷

Domnívá se, že „světový étos“ neznamena „světovou etiku“ ve smyslu zcela určité filosofické nebo teologické nauky o mravním chování, hodnotách a normách, ale značí základní mravní chování člověka chápaného individuálně či kolektivně.⁵⁸

Světový étos nelze podle Kunga chápat jako světovou ideologii ani jako jednotné světové náboženství stojící mimo všechna existující náboženství, ani jako směs všech náboženství.⁵⁹

Světový étos rozhodně nechce nahradit vysoké etické nároky jednotlivých náboženství etickým minimalismem.

Kungův světový étos se chce propracovat k tomu, co mají světová náboženství již nyní, navzdory všem rozdílům, společné. A to ve vztahu k lidskému jednání, mravním hodnotám a zásadním morálním postojům. Kungův světový étos není proti nikomu zaměřen, ale zve všechny, věřící i nevěřící, aby si tento étos osvojili, aby jednali v souladu s ním.⁶⁰

Podle Kunga není světový étos nic jiného než nutné minimum společných humánních hodnot, měřítek a základních postojů.

⁵⁶ H.Kung, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 133.

⁵⁷ Tamtéž, s. 134.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ H. Kung; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 5.

⁶⁰ Tamtéž.

2.1.2 Vztah náboženství a étosu

Küng je přesvědčen, že mezi náboženstvím a étosem existuje komplementární vztah a že křesťané – a v podstatě všichni věřící i nevěřící lidé – by neměli stavět náboženství a étos proti sobě. Nejspíše může přesvědčit náboženství, jež lidi zavazuje k humánnímu étosu a étos, který je otevřen pro rozměr transcendece, religiozity, ba který je náboženstvím vposledku nesen, motivován a konkretizován.⁶¹

Küng se domnívá, že po dvou světových válkách, po skončení studené války, po pádu fašismu a nacismu a otřesu komunismu a kolonialismu vstoupilo lidstvo do nové fáze svých dějin. Zajisté má dnes dostatek hospodářských, kulturních a duchovních zdrojů pro vytvoření lepšího světového řádu. Na druhé straně stará a nová etnická, nacionální, sociální, hospodářská a náboženská napětí do jisté míry ohrožují mírové budování lepšího světa. Hans Küng si je dobře vědom toho, že v naší době došlo k dosud největšímu vědeckému a technickému rozvoji, přesto však stále stojíme před skutečností, že se bída, hlad, dětská úmrtnost, nezaměstnanost a ničení přírody po celém světě nesnižuje, ale naopak roste. Některým národům hrozí dokonce zruinování, sociální rozklad, ekonomická katastrofa.⁶²

Küng soudí, že v takto dramatickém rozpoložení světa nepotřebuje naše společnost pouhé politické programy či akce. Potřebuje vizi pokojného soužití národů, etnických a etických uskupení a náboženství společně odpovědných za naši planetu Zemi. Vize se především opírá o naděje, cíle, ideály a měřítka hodnot. Hans Küng je přesvědčen o tom, že právě náboženství, navzdory jejich zneužití a mnoha historickým selháním, nesou zodpovědnost za to, aby se tyto naděje, cíle, ideály a měřítka hodnot udržely bdělé, aby se upevňovaly a žily.⁶³

Veškeré historické události ukazují, že naši zemi nelze změnit, aniž by se změnilo vědomí jedince nebo veřejnosti. V posledních desetiletích se ukázala změna v otázce války a míru, ekonomie nebo ekologie. Je třeba, aby k těmto změnám došlo i na úrovni étosu.

⁶¹ H. Küng, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 177.

⁶² H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 15.

⁶³ Tamtéž.

2.2 Parlament náboženství světa a jeho Deklarace k Světovému étosu

V této části se zaměřím na vznik Deklarace k Světovému étosu. Dále se budu zabývat I. a II. Parlamentem náboženství světa. Poslední část této kapitoly věnuji obsahu *Prohlášení ke světovému étosu*.⁶⁴

První Parlament náboženství světa se konal v Chicagu roku 1893 v rámci Kolumbovské světové výstavy k oslavě 400. výročí „objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem“. Parlament náboženství světa neměl charakter instituce, ale setkání a hnutí, kdy se zástupci náboženství světa v jednom okamžiku shromáždí na jednom místě světa, stojí rovnoprávně vedle sebe a s respektem spolu komunikují.

První rada II. Parlamentu náboženství světa se konala od 28. srpna do 4. září roku 1993 v Chicagu a zúčastnilo se jí 6500 představitelů nejrůznějších náboženství. Tato rada se odhodlala vypracovat a předložit již zmíněnou Deklaraci k Světovému étosu, kterou nakonec podepsala většina zúčastněných. Deklarace byla přijata i ze strany Rady pro vzájemnou spolupráci (InterAction Council) bývalých prezidentů a ministerských předsedů za předsednictví bývalého německého spolkového kancléře Helmuta Schmidta. Tato zpráva byla také projednávána pod názvem „In Search of Global Ethical Standard“ ve Vídni ve dnech 22. - 24. března 1996 s odborníky z různých náboženství a následně schválena na valném shromáždění Rady InterAction 22. května 1996 ve Vancouveru.⁶⁵

Na Parlament z roku 1993 navázala další shromáždění v létech 1999 (Kapské Město) a 2004 (Barcelona) a menší shromáždění r. 2007 v Monterrey. V roce 2009 se uskutečnil parlament v australském Melbourne.⁶⁶

⁶⁴ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München: Piper, 1993. V českém překladu: Küng; Hans. Karl-Josef, Kuschel. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

⁶⁵ H. Küng, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 139.

⁶⁶ I.O. Štampach, „Küngova koncepce ve srovnání s jinými pojetími“, s. 74.

2.2.1 Vznik Deklarace k Světovému étosu

Hans Küng obdržel 28. dubna roku 1989 pozvání od tehdejšího administrátora rady Parlamentu náboženství světa, Rona Kidda, aby spolu s chicagskými kolegy vytvořil pro parlament první návrh příslušného *Prohlášení ke světovému étosu*.⁶⁷

27. února 1992 poslala rada pro přípravu světového parlamentu svého výkonného ředitele Dr. Daniela Gómez-Ibáñeze do Tübingen. Ibáñez měl za úkol definitivně přimět Künga, aby v Tübingen sestavil návrh Prohlášení ke světovému étosu pro parlament.⁶⁸

Hans Küng tuto nabídku přijal a zaměřil svoji výuku v letním semestru 1992 na tematiku světového étosu. Místo semináře o postmodernismu konal interdisciplinární a interreligiózní kolokvium „*Lidská práva – světová náboženství – světový étos*.“⁶⁹ Důležitou částí tohoto kolokvia byly referáty významných reprezentantů jiných náboženství, např. příspěvek čínského filosofa profesora Li Zehou, sociálního reformátora Sulaka Sivaraksy, rabína Dr. Daniela Krochmalnika, hinduisty Dr. Vashuda Dalmii, muslima Dr. Roswitha Badry a rakouského buddhisty Aloise Payera M.A.⁷⁰

14. června 1992 byl zhotoven první Küngův návrh celého prohlášení. Tento návrh byl zaslán odborníkům, aby se k němu vyjádřili.

12. října 1992 došlo k předělání prvního návrhu, byl zhotoven druhý vylepšený návrh a 23. října 1992 odeslal Küng anglický překlad profesora Leonarda Swidlera do Chicaga. 13. června obdržel Küng od Dr. Daniela Gómeze Ibáñeze odpověď na koncept, který Küng odeslal v říjnu. Reakce od Ibáñeze obsahovala přání týkající se vylepšení anglického překladu, dále různé návrhy obsahových a stylistických oprav.⁷¹

Küng za podpory svého kolegy Dr. Karla-Josefa Kuschela začlenil do textu všechny korektury a mohl v obnoveném překladu profesora Swidlera 17. června 1993 odeslat do Chicaga definitivní anglický text, který zde byl nepatrně pozměněn a schválen kuratorem.⁷²

Prohlášení ke světovému étosu bylo přijato 4. září 1993 na závěr jednání v pořadí II. Parlamentu náboženství světa v Chicagu. V tomto prohlášení zástupci řady světových

⁶⁷ H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 34.

⁶⁸ Tamtéž, s. 35.

⁶⁹ Tamtéž, s. 36.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž, s. 38.

⁷² Tamtéž.

náboženství deklarují, že v naukách jednotlivých náboženství lze najít společné hodnoty, které mohou tvořit základ pro tvorbu světového étosu, který by významně přispěl k upevnění světového míru a jednoty všech lidí.⁷³ Principy vyslovené v prohlášení mohou přijmout všichni lidé s morálním přesvědčením, ať už se zakládá na náboženství či nikoliv.

Příslušníci tohoto prohlášení doufají, že vytvoří ve všech náboženstvích širokou základnu pro to, o čem se má jednat a co má být přijato. *Prohlášení ke světovému étosu* totiž stejně jako vyhlášení lidských práv v roce 1776 v souvislosti s americkou revolucí – není cílem, ale východiskem. Toto se potvrdilo i v závěru parlamentu, když bylo prohlášení označeno jako *initial declaration toward a global ethic*.⁷⁴ Příslušníci doufají, že tento dokument může zahájit proces, při kterém dojde ke změnám v chování nábožensky orientovaných lidí, v jejich vztahu ke vzájemnému porozumění, respektu a spolupráci:

„Na náboženstvích této země, na konkrétních lidech žijících v současnosti bude, aby toto prohlášení nezůstalo pouze na papíře, aby bylo naplněno životem ve vzájemné úctě, porozumění a spolupráci.“⁷⁵

Základním etickým požadavkem chicagské deklarace je lidskost.⁷⁶

2.2.2 Obsah Deklarace k Světovému étosu

Hans Küng a Karl-Josef Kuschel vydali v roce 1993 knihu *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*.⁷⁷ O čtyři roky později byla tato kniha přeložena do českého jazyka pod názvem *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*.⁷⁸

Knihy je rozdělena na dvě hlavní části. První část, kterou sepsal H. Küng podává zprávu o tom, jak vznikl text Prohlášení, o č v něm jde, co se od něj očekává a co od něj

⁷³ S. Heczko, „Prohlášení ke světovému étosu – deklarace Parlamentu světových náboženství“. [online], neuvvedeno [cit. 2009-11-20]. URL:< <http://www.getsemany.cz/node/387.htm>>.

⁷⁴ H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 6.

⁷⁵ Tamtéž, s. 7.

⁷⁶ H. Küng, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 140.

⁷⁷ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München: Piper, 1993.

⁷⁸ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

naopak očekávat nelze. Druhou část sepsal Karl–Josef Kuschel, který zde popisuje historii vzniku i samotný průběh chicagské konference.

Prohlášení nejprve zdůvodňuje potřebu světového étosu a odpovědnost nábožensky a duchovně orientovaných lidí.⁷⁹

Hans Küng je přesvědčen, že „principy vyslovené v tomto prohlášení mohou přijmout všichni lidé s morálním přesvědčením, ať už se zakládá na náboženství či nikoliv.“⁸⁰

Ve své knize vymezuje základní požadavek: „S každým člověkem se musí zacházet lidsky!“⁸¹ Všichni příznivci tohoto prohlášení si uvědomují, že se s lidmi po celém světě zachází nelidsky. „Tito lidé byli okradeni o své životní šance a o svou svobodu, jejich lidská práva jsou pošlapána, pohrdá se jejich lidskou důstojností.“⁸²

Dále se zde H. Küng zmiňuje o principu zlatého pravidla (viz příloha č.5). Tento princip lze nalézt v mnoha náboženstvích a etických tradicích lidstva. „Co nemáš sám rád, druhým nečiň.“⁸³ Nebo naopak pozitivně: „Co chceš, aby druzí činili tobě, to čiň také ty jim!“⁸⁴ Küng se domnívá, že právě toto zlaté pravidlo by se mělo stát nezrušitelnou a bezpodmínečnou normou pro všechny oblasti života, pro rodiny i společnosti, pro rasy, národy a náboženství.⁸⁵

Třetí část první poloviny prohlášení je postavena na čtyřech základních principech. Mezi tyto principy patří:

- 1) Závazek k nenásilí a úctě ke všemu živému (Nezabiješ!);
- 2) Závazek k solidaritě a ke spravedlivému hospodářskému uspořádání (Nepokradeš!);
- 3) Závazek k toleranci a k životu v pravdě (Nelži!);
- 4) Závazek rovnoprávnosti a partnerství muže a ženy (Nezcižolíš!).⁸⁶

Závěr první části je věnován obratu vědomí.

„Přimlouváme se za individuální a kolektivní obrat vědomí, za probuzení našich spirituálních sil prostřednictvím reflexe, meditace, modlitby a pozitivního myšlení, za

⁷⁹ H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 14.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž, s. 16.

⁸² Tamtéž, s. 17.

⁸³ Tamtéž, s. 18.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž, s. 19-25.

obrácení srdce. Společně budeme moci přenášet hory! Bez rizika a ochoty k oběti není zásadní změna naší situace možná!⁸⁷

2.3 Kniha *Světový étos. Projekt*

Küng, Hans. *Projekt Weltethos*.⁸⁸ München: Piper, 1990. V českém překladu vyšla tato kniha o dva roky později pod názvem *Světový étos. Projekt*.⁸⁹

Kniha „Světový étos. Projekt“ je rozdělena do tří hlavních částí:

Část A. „Není přežití bez světového étosu. Proč potřebujeme globální étos.“

Část B. „Není nového světového míru bez míru náboženského. Ekumenická cesta mezi fanatismem pro pravdu a opomíjením pravdy.“

Část C. „Není náboženského míru bez náboženského dialogu. Prolegomena k analýze náboženské situace doby.“

V úvodu části A (část A. I: Od moderny k postmoderně) se Küng zabývá tím, kdy začala postmoderna. Podle něj bývá obrat od moderny k postmoderně často chápán nedostatečně, když se datuje teprve od 70. a 80. let. Základní zlom moderny spatřuje již ve zhroucení klasické buržoazní společnosti a eurocentrického světa v době první světové války.⁹⁰

Küng se tedy zmiňuje o tom, že žijeme v době paradigmatického zlomu, kdy dochází k nástupu postmoderního paradigmatu. To vyvolává podle Künga nutnost světového étosu. Nejedná se zde o jednotlivá náboženství nebo jednotlivé ideologie, ale jedná se o základní étos pro všechny.⁹¹ Rok 1918 přinesl podle Künga naděje na nový světový řád. Namísto toho „přišel“ německý fašismus, japonský militarismus a revoluční komunismus. Dnes, v době konce velkých moderních ideologií, jsou pak podle Künga státní socialismus, neokapitalismus a japanismus hesly bez budoucnosti. Je přesvědčen, že komunismus (socialismus) a kapitalismus (liberalismus) je beznadějně zkompromitovaný a překonaný. Východisko nalézá v ekosociálním tržním hospodářství.⁹²

⁸⁷ H. Küng; K.-J. Kuschel, *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*, s. 27.

⁸⁸ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990.

⁸⁹ Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

⁹⁰ H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 13.

⁹¹ S. Heczko. „Hans Küng – Světový étos. Projekt“. [online], 19.7.2006 [citováno 2010-01-10]. URL:<<http://www.blisty.cz/2006/7/19/art29436.html>>.

⁹² H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 24.

Kromě ekosociálního tržního hospodářství se má nadecházející postmoderní konstelace vyznačovat polycentrismem světových regionů, postkoloniálním a postimperialistickým světovým společenstvím, postindustriální společností služeb a komunikace, postpatriarchálním rodinným systémem, postideologickou kulturou a multikonfesním ekumenickým světovým společenstvím.⁹³

V další části této kapitoly se Kūng věnuje tématu etiky. Dále se zde zmiňuje o tom, že světová náboženství mohou mobilizovat milióny lidí pro světový étos. Za důležité pokládá vymezení toho, co mají všechna náboženství společné. Domnívá se, že pro společný světový étos není zapotřebí pouze velké všeobecné koalice věřících a nevěřících, ale také angažovanost různých náboženství. Ve své knize zdůrazňuje, že k tomu, aby lidstvo přežilo, je nezbytné začít budovat míry mezi světovými náboženstvími.⁹⁴

V této části H. Kūng předkládá tzv. zlaté pravidlo: „Co si sám nepřeješ, to nečiň ani jiným lidem.“⁹⁵

Část B začíná připomenutím „dvojí tváře náboženských vyznání“.⁹⁶ Kūng si je dobře vědom toho, že náboženství může vést k válce (např. Libanon), ale i k míru (opačné příklady smíření Německa s Francií a Polskem). Avšak mír mezi náboženstvími vyžaduje řešit problematiku pravdy (část B. II: Otázka pravdy). Při řešení otázky pravdy se nabízejí tři strategie: 1) strategie opevňování; 2) strategie zlehčování; 3) strategie objímání. Podle něj však není žádná z nich přínosem pro politicky relevantní řešení otázky míru. Východisko vidí Kūng ve čtvrté, ekumenické strategii. Základem mají být obecná etická kritéria – základní kritéria pravdy a dobra.

V úvodu části C upozorňuje na to, že se mezináboženský dialog neobejde bez základního výzkumu. Kūng se zde zmiňuje o tom, že je nutné zvolit jinou cestu při posuzování náboženské situace doby, než tomu bylo v minulosti.

„Jednak rozlišení tří systémových náboženských proudů (semitský, indický a čínský), jednak analýzu střídání paradigmat, epochálních konstelací v každém náboženství a kultuře.“⁹⁷

⁹³ H. Kūng, *Světový étos. Projekt*, s. 29.

⁹⁴ Tamtéž, s. 10.

⁹⁵ Tamtéž, s. 62.

⁹⁶ Tamtéž, s. 72.

⁹⁷ S. Heczko, „Hans Kūng – Světový étos. Projekt“. [online], 19.7.2006 [citováno 2010-01-10]. URL:<<http://www.blisty.cz/2006/7/19/art29436.html>>.

Na náboženské systémy lze podle Künga aplikovat teorii paradigmat. Tato teorie vyžaduje multidisciplinární studium náboženství a historicko-systematickou metodu. Küng identifikuje v křesťanství šest různých paradigmat – starokřesťanské apokalyptické paradigma, starocírkevní helénistické paradigma, středověké římsko-katolické paradigma, reformační protestantské paradigma, osvícenské moderní paradigma a současné ekumenické postmoderní paradigma.⁹⁸

Cílem ekumenické teologie není ustanovení jednotného náboženství, ale jedná se zde o náboženské dorozumění a spolupráci. Küng je přesvědčen, že se vědecký i duchovní dialog musí vést všemi skupinami a na všech úrovních (oficiální i neoficiální). A především – mezináboženský dialog by měl být každodenní.⁹⁹

2.4 Nadace Světový étos

Nadace Světový étos pro mezikulturní a mezináboženský výzkum, vzdělávání a setkávání se sídlem v Tübingen, materiálně zabezpečuje Küngovské aktivity v oblasti světového étosu a mezináboženského dialogu.¹⁰⁰ Tato nadace byla založena hrabětem K. K. von Groebenem,¹⁰¹ který si v roce 1995 přečetl Küngovu knihu „*Projekt Weltethos*“ a na základě dojmu, který v něm tato kniha vyvolala, se rozhodl přispět značnou sumu k rozšíření myšlenky „světového étosu“.¹⁰² Podle slov zakladatele má nadace:

„Ukázat lidem, že existují daleko uspokojivější hodnoty než materiální požitky a že člověku může dělat radost klást si ušlechtilé cíle. Musíme se oprostít od vychvalovaného naplnění tužeb a myšlenky blahobytu a vysvětlit lidem, že ke společnému životu v míru a svobodě potřebujeme vysoké etické normy. Snad se k naší iniciativě připojí ještě více lidí. Práce a úkolů bude bezpochyby dostatek.“¹⁰³

⁹⁸ H. Küng, *Světový étos. Projekt*, s. 115.

⁹⁹ S. Hezko, „Hans Küng – Světový étos. Projekt“. [online], 19.7.2006 [citováno 2010-01-10]. URL: <<http://www.blisty.cz/2006/7/19/art29436.html>>.

¹⁰⁰ V. Machálek, „XVIII. Letní filosofická škola na Sázavě“. [online], 9.7.2008 [citováno 2010-01-20]. URL: <<http://machalek.bigblogger.lidovky.cz/c/41805/XVIII-Letni-filosoficka-skola-na-Sazave.html>>.

¹⁰¹ Narodil se roku 1918 ve východním Prusku. Roku 1995 založil nadaci Světový étos. Zemřel 6. července roku 2005.

¹⁰² Oficiální webové stránky Nadace Světový étos [online], 2010 [citováno 2010-01-22]. URL: <<http://www.weltethos.org>>.

¹⁰³ K. K. von der Groeben, „On the Establishment of a Global Ethic Foundation“, s. 237.

Nadace oficiálně vznikla 23. října 1995. Hans Küng pronesl k této příležitosti slavnostní projev o „Světovém étosu a výchově“ na tübingenské univerzitě. K úkolům nadace patří tři základní okruhy:

- provádění a podpora mezikulturního a mezináboženského bádání;
- podněcování a provádění mezikulturní a mezináboženské výchovné práce;
- umožňování a podporování mezikulturního a mezináboženského setkávání, které je pro výzkumnou a výchovnou práci nezbytné.¹⁰⁴

Zástupci nadace se řídí základním požadavkem, že s každým člověkem musí být zacházeno lidsky.

Vedle Hanse Künga a Karla-Josefa Kuschela jako předsedy, resp. místopředsedy nadace, je v nadaci zaměstnáno průměrně pět placených zaměstnanců.¹⁰⁵

Dva roky po založení nadace bylo zřízeno nadační kuratorium, mezi jehož hlavní úkoly patří:

- provádění poradní činnosti pro předsednictvo nadace;
- podpora ideové výměny mezi nadací a světem vědy a praxe;
- vytváření podnětů k záležitostem týkajících se nadace.¹⁰⁶

Poradní činnost se zaměřuje především na realizaci nadačních cílů a s nimi spojených přednostních úkolů, jako jsou správa jmění, personální otázky, „sociální marketing“, sledování médií a vytváření mezinárodních kontaktů. Členy kuratoria jmenuje předsednictvo na pět let a jejich funkce je čestná.¹⁰⁷

Velký význam pro rozšíření myšlenky světového étosu má Küngův multimediální projekt. Více než rok pracoval Hans Küng na velkém multimediálním projektu „Světová náboženství – světový mír – světová etika“.¹⁰⁸ V centru jeho projektu stál sedmidílný televizní dokument „Spurensuche – Hledání stop“ ke světovým náboženstvím.¹⁰⁹ V České republice vyšla tato kniha pod názvem *Po stopách světových náboženství*.¹¹⁰

¹⁰⁴ P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 39.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 40.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Oficiální webové stránky Nadace Světový étos [online], 2010 [citováno 2010-01-02]. URL:<<http://www.weltethos.org>>.

¹⁰⁹ H. Häring, „Hans Küng a jeho dílo“, s. 12.

¹¹⁰ Küng, Hans. *Po stopách světových náboženství*. Brno: CDK, 2006.

Myšlenky světového étosu H. Künga se rozšiřují po celém světě. Do roku 2008 bylo zaznamenáno jedenáct pracovišť v deseti zemích světa, které se zabývají světovým étosem. Jde o: Německo (Tübingen a Berlin), Švýcarsko (Fribourg), Rakousko (Vídeň), Česko (Sázava), Maďarsko (Budapešť), Mexiko (Ciudad), Kolumbii (Bogota), Brazílii (Sao Leopoldo), Itálii (Bologna) a Čínu (Hongkong).¹¹¹

2.5 Publikace k Světovému étosu z let 1996 - 2008

Mezi další díla Hanse Künga týkajícího se světového étosu patří: *Ja zum Weltethos*,¹¹² *Weltethos für politik und Weltwirtschaft*,¹¹³ *Wissenschaft und Weltethos*,¹¹⁴ *Globale Unternehmen – globales Ethos*,¹¹⁵ *Dokumentation zum Weltethos*,¹¹⁶ *Weltethos christlich verstanden*,¹¹⁷ *Wozu Weltethos?*,¹¹⁸ *Weltethos aus den Quellen des Judentums*.¹¹⁹

Vzhledem k názvu své bakalářské práce se budu v této podkapitole podrobněji věnovat knize *Světový étos pro politiku a hospodářství*, která byla přeložena do českého jazyka. A také se zaměřím na *Prohlášení ke světovému étosu*.

2.5.1 Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství

Podrobněji viz kapitola 2.2.1.

2.5.2 Kniha *Světový étos pro politiku a hospodářství*

Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

¹¹¹ K. Floss; I. Flossová. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopis za rok 2008*, s. 10.

¹¹² Küng, Hans. *Ja zum Weltethos*. München: Piper, 1996.

¹¹³ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

¹¹⁴ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Wissenschaft und Weltethos*. München: Piper, 1998.

¹¹⁵ Küng, Hans. *Globale Unternehmen – globales Ethos*. Frankfurt am Main, 2001.

¹¹⁶ Küng, Hans. *Dokumentation zum Weltethos*. München: Piper, 2002.

¹¹⁷ Küng, Hans; Rinnn-Maurer, Angela. *Weltethos christlich verstanden*. Freiburg: Herder, 2005.

¹¹⁸ Küng, Hans. *Wozu Weltethos?*. Freiburg: Herder, 2006.

¹¹⁹ Küng, Hans; Homolka, Walter. *Weltethos aus den Quellen des Judentums*. Freiburg: Herder, 2008.

Hlavním tématem této Küngovy knihy je současnost a budoucnost světové politiky a světového hospodářství. Je přesvědčen, že nemůže pokračovat světová politika starého stylu, nemůže pokračovat ekonomika starého ražení. Nové uspořádání světa potřebuje novou etiku odpovědnosti založenou na nutném minimu společných humánních hodnot, kritérií a základních postojů, kterým budou moci přitakat všechny národy a všechna náboženství.¹²⁰

Podle Künga má základ světového étosu tvořit požadavek lidskosti. Základ světového étosu lze vyjádřit dvěma základními principy:

- „S každým člověkem je třeba zacházet lidsky!“
- „Co chceš, aby se dělalo tobě, dělej i jiným.“¹²¹

Umění politiky v postmoderní době má podle Künga vycházet z nové etiky odpovědnosti, která přesvědčivě spojí politický kalkul moderní reálné politiky (např. po vzoru politiky Henryho Kissingera) a etický soud ideální politiky (např. po vzoru politiky Woodrova Wilsona). Má se jednat o politiku, která bude založena na globální odpovědnosti, která se vztahuje na celý svět, včetně zvířat, přírody i potomstva, tváří v tvář ohrožené budoucnosti lidského pokolení.¹²²

Jediným akceptovatelným modelem Evropy je podle Künga model eticky založené Evropy, který neustupuje od emancipace a sekularizace, ale vybízí občana k větší odpovědnosti a větší solidaritě s druhými.¹²³

Pro oblast hospodářství odmítá Küng z hlediska světového étosu model tržního hospodářství bez přívlastků i model socialistického plánovaného hospodaření. Řešení vidí v hospodářství, které je založené na odpovědnosti. Tržní konkurence je zde spoutána do přijatelných a jednotných pravidel. Odpovědné hospodářství se má vyznačovat propojením hospodářských strategií a etického soudu, a to na globální, národní, podnikové i individuální úrovni.¹²⁴

V závěru knihy se Hans Küng zmiňuje, že i v hospodářsko-etických otázkách je veskrze možná kooperace mezi různými náboženstvími, jakož i mezi věřícími a

¹²⁰ S. Heczko, „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], 2009 [citováno 2010-01-05]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node265.htm>>.

¹²¹ H. Küng, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 141.

¹²² S. Heczko, „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], 2009 [citováno 2010-01-05]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node265.htm>>.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

nevěřícími jako například v prohlášení *Interfaith Declaration. A code of Ethics on International Business for Christians, Muslims and Jews*. Vznik tohoto prohlášení zaštitili princ Filip, vévoda z Edinburgu, Hassan Bin Talal, jordánský korunní princ a Sir Evelyn de Rothschild.¹²⁵ Další taková kooperace je vidět v prohlášení *Principles For Business. The Caux Round Table*. Kulatý stůl v Caux založil Frederik Philips¹²⁶ a Olivier Giscard d'Estaing¹²⁷ v roce 1986.

¹²⁵ H. Küng, *Světový étos pro politiku a hospodářství*, s. 298.

¹²⁶ Frederik Jacques "Frits" Philips se narodil v Nizozemí 16. dubna 1905, zemřel 5. prosince 2005. Byl čtvrtým předsedou představenstva nizozemské elektrotechnické společnosti Philips.

¹²⁷ Olivier Giscard d'Estaing se narodil 30. prosince 1927 v Paříži. Je známým politikem a podnikatelem. V roce 1957 založil INSEAD.

3 Aktivity spojené s projektem Světový étos v České republice

Hlavní aktivitou spojenou s projektem Světový étos v České republice je bezesporu Nadace Světový étos ☐☐ Centrum Prokopios. O činnosti nadace se podrobněji zmíním v kapitole 3.1. Krátce zde nastíním i některé životopisné údaje Karla Flosse. Krátký nástin Flossova života a jeho aktivit je důležitý pro pochopení vzniku Nadace Světový étos – Centrum Prokopios. V podkapitole 3.2 se budu věnovat kolokviu, které se konalo v roce 1997 na téma „Světový étos Hanse Künga“. Podkapitola 3.3 bude pojednávat o jeho účasti na Foru 2000 v roce 1998.

3.1 Nadace Světový étos ☐ Centrum Prokopios

Hlavním nositelem Küngových myšlenek je v České republice Nadace Světový étos ☐☐ Centrum Prokopios. V čele této nadace stojí Karel Floss.

Karel Floss se narodil 19. července 1926 v Hodoníně. V letech 1937 - 1945 studoval na Slovanském gymnáziu v Olomouci. V letech 1948 - 1950 absolvoval Studium generale ordo preadicatorum (OP). V 80. letech absolvoval na UK postgraduální studium aplikované logiky. V době totality pořádal se svým bratrem Pavlem bytové semináře. V roce 1968 obhájil disertační práci o čase a dějinnosti. Od roku 1990 působil jako odborný asistent, od roku 1991 jako docent filosofie na katedře filosofie FF UP v Olomouci. V roce 1985 se odstěhoval společně se svou ženou Irenou Flossovou na Sázavu.¹²⁸

Idea vzniku Nadace Světový étos – Centrum Prokopios byla vyústěním již zmíněných dlouholetých bytových seminářů, ve kterých účastníci seminářů v Olomouci, Praze a nakonec v Sázavě hledali odpovědi na stěžejní otázky současného světa. Činnost olomouckého bytového semináře se po roce 1977 stala nepravidelnou a účastníci se scházeli už jen jednou nebo dvakrát ročně.

¹²⁸ Autor neuveden. „Životopis – doc. PhDr. Karel Floss“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. URL:<http://www.kfil.upol.cz/cv_kfloss.php>.
votopis – doc. PhDr. Karel Floss“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. URL:<http://www.kfil.upol.cz/cv_kfloss.php>.

Po odchodu Karla Flosse na Sázavu se účastníci olomouckých seminářů přesunuli na Sázavu. Z olomouckých seminářů tak vznikly semináře sázavské. První tento seminář se konal v rámci oslav Flossových šedesátých narozenin. Účastníci se pak u Flosse scházeli vždy o prázdninách na několik dnů až do roku 1989. Bytové semináře v Olomouci a na Sázavě se postupem času transformovaly v sázavskou Letní filosofickou školu, kterou začal Karel Floss organizovat od prázdnin roku 1991.¹²⁹

Na začátku činnosti sázavského centra, ještě před tím než byla oficiálně zahájena činnost Prokopia, se konala setkání v domě Karla Flosse a na jeho zahradě. Probíhaly zde přednášky, textové rozbory a semináře. Účastníci Letní filosofické školy na Sázavě bydleli v bytovnách či v nedalekém kempu.¹³⁰ Zkušenost z těchto letních setkání inspirovala manžele Flossovy k vytváření projektu budoucího střediska vzdělávání a výchovy.¹³¹

Karel Floss měl představu o místě, na kterém by se setkávali studenti, kteří by měli zájem o intenzivní studium filosofie a přemyšlení nad filosofickými problémy – a to nejen z čistě vědecko-profesionálního zájmu, ale zejména z vlastního pochopení filosofie jako lásky k moudrosti a pravdě.¹³²

Irena Flossová napsala v roce 1995 příspěvek do sborníku *Sázavsko*, ve kterém se zmiňuje o tom, že myšlenky o potřebě dalšího vzdělávání a výchovy mladých nadaných lidí i ostatních zájemců vznikaly již před oficiálním založením centra, ještě v pražském prostředí zakladatelů. Postupem času krystalizovaly tyto ideje v průběhu různých soukromých výukových aktivit a bytových seminářů v jasnější představu o vytvoření tzv. „permanentní školy“, jejíž hlavním cílem by mělo být rozšíření běžné stání výuky.¹³³

Původně byla nadace registrována na jaře v roce 1993 pod názvem Nadace Prokopios – vzdělávací a ekologické centrum. Základní listina a status nadace Prokopios byly předány pražskému arcibiskupovi M. Vlkovi, a to přímo v Sázavě při příležitosti slavnostní mše v den svátku sv. Prokopa, dále tehdejšímu ministru školství P. Piřhovi a také prezidentovi V. Havlovi.¹³⁴ V roce 1998 na základě nového zákona č.

¹²⁹ P. Floss, „O olomouckých bytových seminářích“, s. 50.

¹³⁰ P. Rohel, „Několik poznámek a vzpomínek k jubileu Karla Flosse“, s. 200.

¹³¹ I. Flossová, „Prokopios – Vzdělávací a ekologické centrum na Sázavě“, s. 85.

¹³² P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 37.

¹³³ I. Flossová, „Prokopios – Vzdělávací a ekologické centrum na Sázavě“, s. 85.

¹³⁴ Tamtéž.

227/1997 Sb., který uložil všem neziskovým organizacím novou registraci podle striktnějších pravidel, došlo ke změně názvu. Nadace Prokopios – vzdělávací a ekologické centrum v těchto striktnějších podmínkách obstála a vzhledem k tomu, že právě v té době vykristalizovala dlouhodobá spolupráce nadace s nadací Světový étos v Tübingen, přijala nadace nový název. Nadace Světový étos □ Centrum Prokopios. K předním zahraničním partnerům nadace patří: Weltethos (Tübingen), švýcarská Stiftung für gesellschaftliche Lebensqualität (Basel), iniciativa Kreativer Friede durch Begegnung der Weltkulturen (Bamberg) a švýcarská Schule des Sehens (Luzern) – Škola vidění R. Kutry.¹³⁵

Sázavská Nadace Světový étos – Centrum Prokopios je řízena Správní radou, ve které bylo v roce 2008 7 členů (Karel Floss, Václav Frei, Ivan Štampach, Irena Flossová, Richard Jurečka, Pavel Hošek, Martin Vanáč). Jejich funkce jsou čestné a zcela dobrovolné.¹³⁶ Poradní grémium je koncipováno na základě dlouholetých mezinárodních kontaktů. Skládá se především z odborných a vědeckých osobností, které mají svým duchovním zaměřením vřelý vztah k naplňování a podporování cílů nadace.¹³⁷ Po hospodářské stránce na činnosti nadace dohlíží revizor a auditor. Nadace je členem ICN – Informačního centra neziskových organizací v ČR.¹³⁸

Hlavním cílem nadace je přispívat novými metodami k formování vzdělaných, nezištných a statečných osobností, které jsou podle K. Flosse velmi potřebné pro zdárný rozvoj nové svobodné české společnosti. Benediktova a i Prokopova stará výzva „Ora et labora“ (modli se a pracuj) se v této nadaci prověřuje v nových podmínkách:

„Mladí lidé ve společenství svých učitelů i dalších duchovních přátel při sázavských shromážděních vždy dopoledne pracují fyzicky ve prospěch obce, aby se pak odpoledne věnovali studiu, diskusím, sportu, umění a meditaci.“¹³⁹ V prvních letech nadační činnosti probíhala taková setkání především o letních prázdninách v rámci tzv. Letní filosofické školy, po dostavení nové nadační budovy jsou již akce tohoto druhu organizovány po celý rok. Nadace se věnuje vzdělání a výchově mládeže všech věkových kategorií.¹⁴⁰

¹³⁵ K. Floss, „Světový étos u nás“, s. 83.

¹³⁶ P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 39.

¹³⁷ I. Flossová, „Prokopios – Vzdělávací a ekologické centrum na Sázavě“, s. 86.

¹³⁸ P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 39.

¹³⁹ Tamtéž, s. 38

¹⁴⁰ Tamtéž.

Cíle nadace jsou shrnuty do tří tezí:

- mezikulturní a mezináboženské vzdělání, setkávání;
- spolupráce vědy, filosofie a výtvarného umění;
- pravidelné soubytí a soužití jako katalyzátor duchovního růstu.¹⁴¹

Důležitou úlohu v nadaci hraje pospolitost – společně se zde pracuje, jí, sportuje i zpívá, předčítá, medituje, diskutuje a mlčí.¹⁴²

O činnosti Nadace Světový étos – Centrum Prokopios byly také natočeny dokumentární pořady (jak televizní, tak rozhlasové). V roce 1998 se na stanici Vltava odvysílal hodinový pořad „Odkaz svatého Prokopa a naše přítomnost“. V tomto rozhlasovém vysílání mluvil K. Floss a P. Piřha. V roce 1999 byl odvysílán pořad na téma „Svatý Prokop“, svůj příspěvek zde měla i Irena Flossová. V roce 2000 se v rámci Letní filosofické školy natočil dokument pod názvem „Filosofie a víra“. Obsahem tohoto dokumentu byly reakce účastníků na Letní filosofickou školu. Tento krátký film o Nadaci vysílala Česká televize 27. srpna 2000. V roce 2007 prezentovali své příspěvky manželé Flossovi v rámci televizního seriálu Světci a svědci. Ústředním tématem tohoto dokumentu byl sv. Prokop.

V roce 1996 vznikla v rámci Letní filosofické školy Škola vidění, kterou od samého počátku vede akademický malíř Radoslav Kutra,¹⁴³ který na Sázavě každoročně navazuje na svůj umělecký seminář, který založil v roce 1973 v Lucernu.¹⁴⁴ Radoslav Kutra vydal v roce 2005 *Slovník Školy vidění*. Iniciativa k vydání tohoto slovníku vzešla od Karla Flosse. Kutra se v prologu tohoto slovníku zmiňuje o spolupráci s K. Flossem:

„I když se po několika letech naše cesty rozdělily, odnesl jsem si z naší spolupráce cenné zkušenosti, které i nadále podepíraly můj intuitivní experiment. To náš už dělila železná opona. Na její západní straně se mi podařilo dát tomuto experimentu konkrétní podobu školy vidění pod názvem Kunstseminar. A přes železnou oponu to byl opět Karel Floss, který upozornil na mé snahy pracovníky Bamberké univerzity, a ti mě vyzvali, abych své teoretické texty, určené původně interním potřebám našeho Semináře umění, zpracoval pro jejich triadicky orientovanou knižní edici.“¹⁴⁵

¹⁴¹ P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 39.

¹⁴² I. Flossová, „Prokopios – Vzdělávací a ekologické centrum na Sázavě“, s. 87.

¹⁴³ Radoslav Kutra se narodil v roce 1935 v Holicích u Olomouce, vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze, působil jako malíř, grafik a pedagog na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Po okupaci našich zemí vojsky Varšavské smlouvy (1968) odešel do exilu. V roce 1973 založil dnes mezinárodně proslulý Kunstseminar v Lucernu. Nyní žije a pracuje střídavě ve Švýcarsku a v Itálii.

¹⁴⁴ P. Dvorský, „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“, s. 39.

¹⁴⁵ R. Kutra, *Slovník Školy vidění*, s. 8.

V rámci Letní filosofické školy v roce 1997 došlo k vytvoření Mezinárodního symposia. V letech 1997 – 1999 se jednalo o symposia, jejichž hlavním tématem byly vztahy mezi Východem a Západem. V roce 1997 neslo symposium název 1000 let zrání Evropy, v roce 1998 Duch a duchovní život a v roce 1999 Bůh vždy tůž a nový. Doposud poslední symposium se konalo v roce 2000 pod názvem Civilizace, kultura, eschatologie.

V roce 2000 vznikly v rámci Letní filosofické školy „Sázavské meditace o základech vědy“. Podle slov organizátorů této aktivity Sázavské meditace „otevřají ojedinělou možnost spojení pobytu v krásném prostředí, pokračování v intelektuální činnosti a neformálního setkání s výjimečnými osobnostmi české vědy a kultury. Jejich cílem je vytvářet prostředí odlišné od kvalifikačního a nabízet jiné možnosti hledání těm, kteří touží po skutečném poznání na akademické půdě.“¹⁴⁶

Nadace Světový étos – Centrum Prokopios se snaží po léta komunikovat s občany Sázavy i s návštěvníky města pomocí nástěnky umístěné u obchodního domu Zář poblíž náměstí Voskovce a Wericha. Do roku 2004 vzniklo 35 tematicky různě zaměřených nástěnných novin. V těchto novinách lze nalézt kromě informací o nadační činnosti i informace z kulturního a politického života, a to jak v domácím, tak i ve světovém měřítku. Nejvíce informací však dostávali občané z okruhu činnosti samotné nadace – o programech Letních filosofických škol a malířských Školách vidění. Jedna z prvních nástěnek z roku 1994 názorně naznačovala, jak se v nadaci naplňuje staré prokopské heslo „Ora et labora“. V roce 1998 se na nástěnce objevil přípis z Pražského hradu od manželů Václava a Dagmary Havlových, jejichž Nadace VIZE 97¹⁴⁷ ocenila a podpořila činnost sázavské nadace. Mnoho významných jmen a cenných myšlenek se vyskytlo na nástěnkách týkajících se „Sázavských rozhovorů“ a mezinárodních konferencí, které nadace pořádala. Občané Sázavy se zde mohli setkat například s P. Vopěnkou, J. Krejčím, Z. Neubauerem, P. Sommerem nebo T. Halíkem.¹⁴⁸

¹⁴⁶ M. V.Hanzelín; T. Daněk, „Meditace o základech vědy 2007“. [online], 2008 [citováno 2010-01-08]. URL:<http://www.philosophia.cz/ma/files/Sazava_2008_program.pdf>.

¹⁴⁷ Nadace Dagmar a Václava Havlových VIZE 97 má poměrně široký okruh zájmů, což vyplývá ze zaměření jejich zřizovatelů a z tradic, na něž navazuje. Nadace působí hlavně v oblasti sociální, zdravotnické, vzdělávací a kulturní, příležitostně organizuje nebo podporuje různé počiny na poli péče o lidská práva a rovněž reaguje na aktuální potřeby

¹⁴⁸ I. Flossová, „Svérázná kronika doby“, s. 125.

Na nástěnkách bylo také možné shlédnout snímky malířů i jejich obrazy ze Školy vidění. V roce 1994 malovali v Sázavě Kutrovi žáci ze Švýcarska, ale o dva roky později bylo možné obdivovat i obrazy českých žáků.¹⁴⁹

Rok 2003 byl pro Nadaci Světový étos – Centrum Prokopios rokem jubilejním. Jednalo se o jubilejním rok sv. Prokopa (950 let od jeho úmrtí v Sázavě).

Ve stejném roce uskutečnili pracovníci nadace studijní cestu do sesterské organizace v Tübingen. Proběhly zde zásadní diskuse o další spolupráci obou nadací, včetně překládání a vydávání nových publikací. Dále zde došlo k propracování možnosti spolupráce při přípravě akcí sázavské nadace pro rok 2004.¹⁵⁰

Oživením Letní filosofické školy v roce 2004 bylo dvojí představení orientálních tanců a také cvičení TAI-CHI.¹⁵¹

Dále bylo v roce 2004 úspěšně zakončeno jednání se zastupitelstvem města Sázavy o užívání domu – kulturního zázemí v areálu U Martina; jednání vyústilo ve schválení a podepsání „Smlouvy o společném užívání objektu č.p. 441 v městě Sázavě“.¹⁵²

V roce 2004 došlo k dokončení webových stránek nadace. Díky sponzorovi, který byl bývalým posluchačem Letní filosofické školy, se podařilo zřídit i samostatnou doménu, jež má název: www.svetovyyetos.cz.¹⁵³

V roce 2005 si sázavská nadace připomínala kulaté životní jubileum osmdesáti let R. Kutry. Kromě tradiční malířské Školy vidění se v tomto roce konala mimořádná výstava prací jeho žáků a příznivců, která probíhala v prostorách Sázavského kláštera po celý červenec. Výstavu navštívilo přes 2000 zájemců.¹⁵⁴

V roce 2006 se uskutečnila další pracovní cesta představitelů Nadace Světový étos – Centrum Prokopios do Tübingen v sídle Stiftung Weltethos. Proběhla zde jednání se všemi předními pracovníky německé nadace nejen o stavu a perspektivách obou nadací, ale také o nově vznikajících centrech ve světě – především v Jižní Americe. Na pořad přišla také možnost pracovního setkání všech světových středisek rozvíjejících se v intencích Kūngovi nadace Weltethos. Účastníci se předběžně domluvili, že by se toto

¹⁴⁹ I. Flossová, „Svérázná kronika doby“, s. 126.

¹⁵⁰ K. Floss; I. Flossová, *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2003*, s. 6.

¹⁵¹ K. Floss; I. Flossová, *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2004*, s. 5.

¹⁵² Tamtéž, s. 6.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ K. Floss; I. Flossová, *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2005*, s. 3.

pracovní setkání mohlo uskutečnit v roce 2008 v Tübingen u příležitosti Küngových osmdesátých narozenin.¹⁵⁵

Rok 2008 byl pro nadaci poznamenán zejména kulatým jubileem Hanse Künga. Karel Floss a Pavel Hošek se zúčastnili slavnostního shromáždění, které se na počest jubilanta konalo v německém univerzitním městě Tübingen. Někteří pracovníci Nadace Světový étos – Centrum Prokopios publikovali k připomenutí osmdesátých narozenin H. Künga sborník *Hans Küng, teolog na hraně*.¹⁵⁶ První příspěvek v tomto sborníku sepsal Hermann Härring pod názvem „Hans Küng a jeho dílo“. Druhý příspěvek je od Pavla Hoška „Hermeneutické předpoklady teologie náboženství Hanse Künga“. Třetí článek napsal Ivan Odilo Štampach a nese název „Küngova koncepce mezináboženských vztahů ve srovnání s jinými pojetími“. Publikaci uzavírá Karel Floss článkem „Hans Küng a filosofie“.

Podle Karla Flosse byl rok 2008 pro Nadaci Světový étos – Centrum Prokopios několikanásobně jubilejní. Kromě osmdesátých narozenin Hanse Künga uplynulo již patnáct let od přijetí *Prohlášení ke světovému étosu* Parlamentem náboženství světa v Chicagu, v Česku patnáct let od registrace sázavské nadace jako vzdělávacího centra a deset let od definitivního pojmenování do současné podoby Nadace Světový étos – Centrum Prokopios.¹⁵⁷

3.2 Brněnské kolokvium na téma „Světový étos Hanse Künga“

Centrum pro studium demokracie a kultury zorganizovalo v roce 1997 kolokvium na téma „Světový étos Hanse Künga“. Tohoto kolokvia se zúčastnil Karel Floss, Luboš Kropáček a Ivan Odilo Štampach. Účastníci ve svých příspěvcích zabývali Küngovým životem a svůj zájem zaměřili na jeho díla, která se věnují problematice globální etiky.¹⁵⁸

Hans Küng ve svých dílech podtrhuje nutnost intenzivního mezináboženského dialogu sloužícího míru mezi náboženstvími, který se v dnešní době stává nezbytnou podmínkou přežití lidstva. Ivan Odilo Štampach na brněnském kolokviu zdůraznil, že

¹⁵⁵ K. Floss; I. Flossová, *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2006*, s. 3.

¹⁵⁶ Floss, Karel; Hošek, Pavel a kol. *Hans Küng, teolog na hraně*. Praha: Dingir, 2008.

¹⁵⁷ K. Floss; I. Flossová, *Výroční zpráva Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2008*, s. 11.

¹⁵⁸ V. Machálek, „Cestou k řešení problémů současnosti“, s. 2.

k mezináboženském dialogu mohou přispět i nevěřící lidé, protože jeho obsahem je zejména smíření mezi lidmi.¹⁵⁹

3.3 Účast Hanse Künga na Foru 2000 v roce 1998

Hans Küng se zúčastnil Fora 2000 ve dnech 12. – 14. října roku 1998. Tématem dopoledního zasedání 12. října bylo: Svět spolupráce a konfliktů. V půlce tohoto dopoledního programu přednesl i svoji řeč.

Ve svém příspěvku reagoval na vystoupení Henry A. Kissingera.¹⁶⁰ Küng nesouhlasí s Kissingerem v tom, že pro prosazení velkých cílů je potřeba být trochu naivní. Na druhé straně souhlasil s Kissingerem, že velký státník musí jednat podle svého morálního přesvědčení.¹⁶¹

V průběhu své řeči se dostal k zásadním otázkám, na které chtěl od Kissingera dostat odpověď. „Má být etika vždy podřízena politice a jejím záměrům, její efektivitě?“ a „Je možné používat k dosažení dobrých politických cílů nemorální prostředky, je-li to nezbytné?“¹⁶² Küng se domnívá, že nemůžeme připustit, aby se politika, politici a armáda stali nadřazenými etickým standardům, policii a diplomatům.¹⁶³

Hned po H. Küngovi vystoupil Henry A. Kissinger. Na začátku své řeči se snaží Kissinger odpověď na Küngem položené otázky. „Nejsem filosofem, nejsem praktikujícím filosofem. Položil jste mi otázky, se kterými lidstvo zápasí už tisíciletí, a já bych Vám měl dát jednoznačnou odpověď, aniž bych si mohl být jistý, že jsem schopen vůbec odpovědět ...“¹⁶⁴ Zmiňuje se o tom, že nelze v demokratické společnosti připustit, aby například politik měl možnost někoho zabít. Klade si otázky: „Jak je to s válkami?“¹⁶⁵ a „Má politik právo zahájit válku?“¹⁶⁶ Kissinger je toho názoru „je-li

¹⁵⁹ V. Machálek, „Cestou k řešení problémů současnosti“, s. 2.

¹⁶⁰ Henry A. Kissinger se narodil 27. května roku 1923. Je americkým diplomatem německo-židovského původu a laureát Nobelovy ceny. Zastával funkci poradce pro národní bezpečnost a později pracoval jako ministr zahraničních věcí v Nixonově administrativě. Stejnou funkci vykonával i v administrativě prezidenta Geralda Forda po Nixonově rezignaci.

¹⁶¹ Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 12. října“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. RL: <<http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/1998/prepisy/dopoledni-zasedani>>.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

společnost v nebezpečí jak čistě fyzicky, tak z důvodu ohrožení hodnot, jež jsou pro ni zásadní, pak se jedná podle mne o válku spravedlivou.“¹⁶⁷

Hans Küng dále vystoupil v dopoledním zasedání 13. října. Tématem tohoto zasedání bylo: Globální trhy vs. místní identity.

Dále vystoupil H. Küng na odpoledním zasedání, které neslo název: Globalizace a životní prostředí (Fungování institucí).

Zde Küng přichází s názorem, že globalizace potřebuje globální etiku. Podle Künga je zapotřebí existence společné základní lidské etiky a bez nové světové etiky nemůže být nového světového pořádku.¹⁶⁸

Je přesvědčen, že není nutné vymýšlet nějakou světovou etiku. Tato etika se podle něj nachází ve všech náboženstvích světa.¹⁶⁹

Svoji poslední řeč na Foru 2000 přednesl 14. října na dopolední zasedání nesoucí název: Globální civilizace a kulturní identity.

Ve svém příspěvku se zabývá konfliktem v Izraeli a Palestině.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 12. října“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. URL:<<http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/1998/prepisy/dopoledni-zasedani>>.

¹⁶⁸ Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 13. října“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. URL:<<http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/1998/prepisy/dopoledni-zasedani>>.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 14. října“. [online], 2009 [citováno 2010-03-07]. URL:<<http://www.forum2000.cz/cz/projekty/konference-forum-2000/1998/prepisy/dopoledni-zasedani>>.

4 Ohlasy na projekt Světový étos v českých médiích

V této kapitole se pokusím zmapovat ohlasy na Küngův projekt Světový étos v českých médiích. Budu se zabývat všemi druhy reakcí – od zaujatě kladných přes neutrální až po zaujatě záporné. Rozdělení článků do zmiňovaných kategorií může být v některých případech poněkud sporné, přeci jen se jedná o subjektivní rozdělení.

4.1 Kladné reakce na Küngův projekt Světový étos

Nejvíce kladných příspěvků na Küngův projekt Světový étos sepsal Karel Floss. První Flossův článek, kterým se budu ve své práci zabývat nese název „Světový étos u nás“.¹⁷¹

V úvodu svého příspěvku cituje Karel Floss reakce některých účastníků, kteří navštívili nadaci na Sázavě. Zmíním zde pouze reakci Hanse Künga: „Časem budeme s to vybudovat i síť institucí, jež se chtějí obzvlášť zasazovat o světový étos; že při tom bude i nadace Prokopios je pro mne samozřejmostí.“¹⁷²

V další části článku se zmiňuje o spolupráci Nadace Světový étos – Centrum Prokopios s tübingskou Nadací Světový étos. Poté se zabývá pouze Nadací Světový étos – Centrum Prokopios. Hlavním cílem nadace je přispívat novými intenzivními metodami k formování vzdělaných, nezištných a statečných osobností, které jsou tolik potřebné pro zdárný rozvoj nové svobodné české společnosti.¹⁷³ Karel Floss ve svém článku dále píše o tom, že se v nadaci stále častěji scházejí k intenzivní práci menší či větší skupiny studentů – religionistů, historiků, filosofů. Tato setkání jsou zaměřena na výchovu k demokratickému dialogu v rámci co nejširšího ekumenismu.¹⁷⁴

V závěru článku uvádí, že se na Sázavě „pokoušíme o nové tvůrčí vazby mezi vědou, filosofií, tvorbou a ústředními prvky křesťanské zvěsti – vše v duchu nejširšího mezikulturního a mezináboženského dialogu, o nějž se tak soustavně a příkladně zasazuje právě Hans Küng.“¹⁷⁵

¹⁷¹ Floss, Karel. „Světový étos u nás“. *Dingir*. 2003, roč. 6, č. 3, s. 83.

¹⁷² K. Floss, „Světový étos u nás“, s. 83.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Tamtéž.

Druhý Flossův článek vyšel pod názvem „Netržní teolog“.¹⁷⁶

Karel Floss je přesvědčen, že Kűngovy práce nemůžez nechat bez povšimnutí nikdo, komu jde o uplatnění křesťanství v postmoderní kultuře a civilizaci. Konkrétně se podle něj jedná o *Deklaraci Parlamentu náboženství světa*,¹⁷⁷ která vyzývá všechny lidi dobré vůle, aby se zasazovali o světový étos, jak jej se svými spolupracovníky vykládá a prosazuje H. Kűng.¹⁷⁸

Ve svém článku zmiňuje účast H. Kűnga na Foru 2000. Daleko účinnější než Kűngovo pozvání a jeho následná účast na Foru 2000 by byla podle Karla Flosse podpora překládání Kűngových stěžejních děl.¹⁷⁹

Třetí Flossův příspěvek nese název „Světový étos, periodizace a postmoderna“.¹⁸⁰

Karel Floss se na začátku svého článku zmiňuje o tom, že idea světového étosu, jak ji rozvíjí tűbingenská Stiftung Weltethos, získala ještě větší význam v rámci iniciativy generálního tajemníka OSN Kofi Annana díky sborníku, který byl z jeho popudu vypracován mezinárodní skupinou předních osobností z oblasti vědy, kultury a politiky.¹⁸¹

Uvádí, že brzy po sametové revoluci začínají i u nás vycházet překlady Kűngových děl. Podle autora je pro širší pochopení Kűngovy koncepce světového étosu velmi prospěšné, znát celý jeho myšlenkový svět, který je značně rozsáhlý.¹⁸²

Karel Floss tvrdí, že H. Kűng zakládá své nápravné snahy na trojtaktí „není míru bez míru mezi náboženstvími, není mír mezi náboženstvími bez dialogu mezi náboženstvími, není dialog mezi náboženstvími bez hlubokého studia náboženství“,¹⁸³ pak právě poslední podmínka vyžaduje znalost toho konkrétního náboženství.

¹⁷⁶ K. Floss, „Netržní teolog“, s. 6.

¹⁷⁷ Kűng, Hans; Kűschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. Műnceh, 1993. V českém překladu: Kűng, Hans; Kűschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

¹⁷⁸ K. Floss, „Netržní teolog“, s. 6.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ K. Floss. „Světový étos, periodizace a postmoderna“. [online], 2002 [citováno 2010-02-12]. URL:<<http://www.publib.upol.cz/pdf>>.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž.

Floss dále uvádí, že H. Küng jako jeden z prvních v oblasti duchovních věd zařadil problematiku střídání epoch a s tím spojené i otázky periodizace do aktuálního rámce zkoumání tzv. paradigmat.¹⁸⁴

Na konci svého článku přichází s názorem, že lze v dílech Hanse Künga očekávat mimořádnou výměnu paradigmat, periodizační předěl první velikosti. „Tajemství tak zůstává jen jméno nové epochy, jíž zatím víceméně pracovně říkáme postmoderna.“¹⁸⁵

Ivan Odilo Štampach patří mezi další osobnosti, které se v České republice zabývají Küngovým projektem Světového étosu. V této práci jsem zpracovala dva Štampachovy články. První z nich se zabývá tématem „Náboženství a násilí“.¹⁸⁶

Štampach se ve svém článku zmiňuje, že první etapu projektu vyznačují srovnávací publikace, které se věnují vztahu křesťanství a vybranými významnými náboženskými systémy v širší, nejen etické souvislosti.¹⁸⁷

Ve dnech 28. srpna až 5. září 1993 se konala v Chicagu konference nazvaná Parlament náboženství světa. Autor upozorňuje na to, že v Parlamentu nejsou církve a náboženské společnosti svými členy nějak oficiálně zastoupeny. Jedná se spíše o iniciativní jednotlivce.¹⁸⁸

Základní shoda ohledně násilí byla na shromáždění v roce 1993 vyjádřena ve čtyřech krátkých závazcích.¹⁸⁹

Štampach shledává teoretické završení Küngova projektu, nebo přinejmenším jeho jedné etapy v publikaci *Světový étos pro politiku a hospodářství*.¹⁹⁰ Kladně hodnotí to, že H. Küng formuluje kapitolu věnovanou světovému míru jako výzvu náboženstvím. Dále oceňuje, že H. Küng historicky ukazuje náboženství nejen jako činitele smíření, ale i jako iniciátory a aktéry násilného jednání.¹⁹¹

¹⁸⁴ K. Floss. „Světový étos, periodizace a postmoderna“. [online], 2002 [citováno 2010-02-12]. URL:<<http://www.publib.upol.cz/pdf>>.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Štampach, Odilo Ivan. „Náboženství a násilí“. *Dingir*. 2009, roč. 12, č. 1, s. 10-11.

¹⁸⁷ I. O. Štampach, „Náboženství a násilí“, s. 10.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 11.

¹⁹⁰ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans.. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

¹⁹¹ I. O. Štampach. „Náboženství a násilí“. s. 11.

Druhý článek od Štampacha vyšel pod názvem „Hans Küng a mezináboženský dialog“.¹⁹²

Autor článku je přesvědčen, že H. Küng zahájil svou práci kolem dialogu náboženství knihou *Projekt Weltethos*.¹⁹³ Küng zde spatřuje společné pole významných náboženství světa v etice. Zmiňuje, že Küngovi jde především o etiku aplikovanou na veřejný život. Štampach se dále zabývá zlatým heslem.¹⁹⁴

Velice kladně hodnotí dokument *Prohlášení ke světovému étosu*,¹⁹⁵ který sepsal H. Küng společně s Karlem-Josefem Kuschelem. Zástupci se zde shodli mj. na tom, že „světový řád není možný bez světového étosu, že tento étos je možné nalézt v náboženských tradicích lidstva a že jeho důsledek je mimo jiné odmítnutí násilí a respekt k odlišným názorům.“¹⁹⁶

Dalším výrazným sympatizantem Küngova projektu Světový étos je Vít Machálek. První Machálekův článek, kterým se budu ve své práci zabývat nese název „Cestou k řešení problémů současnosti“.¹⁹⁷

Machálekův článek začíná zmínkou o kolokviu v Brně, které uspořádalo Centrum pro studium demokracie v roce 1997 na téma „Světový étos Hanse Künga“. Hosty tohoto kolokvia byli Karel Floss, Luboš Kropáček a Ivan Odilo Štampach. Hosté se ve svých příspěvcích zabývali mj. životem H. Künga.¹⁹⁸ Největší pozornost však věnovali Küngovým knihám, které se věnují problematice globální etiky, tedy knihami *Světový étos. Projekt*¹⁹⁹ a *Světový étos pro politiku a hospodářství*.²⁰⁰

Podle Machálka jsou Küngovy myšlenky zajímavé nejen pro křesťany, ale pro všechny dnešní lidi. Machálek vidí Küngovu snahu jako „pokládání kamínek na cestě

¹⁹² Štampach, Odilo Ivan. „Hans Küng a mezináboženský dialog“. *Křesťanská revue*. 1998, roč. 65, č. 6, s. 157-159.

¹⁹³ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

¹⁹⁴ I. O. Štampach, „Hans Küng a mezináboženský dialog“, s. 157.

¹⁹⁵ Küng, Hans; Kuschele, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschele, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

¹⁹⁶ I. O. Štampach, „Hans Küng a mezináboženský dialog“, s. 158.

¹⁹⁷ Machálek, Vít. „Cestou k řešení problémů současnosti“. *Moravské noviny Rovnost*. 18.10.1997, roč. 7, č. 244, příloha Víkend, s. 2.

¹⁹⁸ V. Machálek, „Cestou k řešení problémů současnosti“, s. 2.

¹⁹⁹ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁰⁰ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

k řešení problémů současného světa, v jehož zájmu postuluje naléhavou nezbytnost mezi věřícími a nevěřícími na základě společného humánního étosu.²⁰¹

Machálek připomíná, že H. Küng „odmítá snahy o vytvoření nového univerzálního náboženství a vyzývá naopak věřící k co nejhlubšímu zakotvení ve vlastní víře, které není překážkou, ale naopak je předpokladem pravé otevřenosti vůči druhým.“²⁰² Zároveň však H. Küng zdůrazňuje, že křesťanství, islám, buddhismus a všechna další velká náboženská vyznání mohou a musí objevovat hlubokou jednotu svého společného etického jádra.²⁰³ Výrazem této jednoty je *Prohlášení ke světovému étosu*, které vypracoval H. Küng a které bylo přijato roku 1993 Parlamentem náboženství světa.²⁰⁴

Další Machálekův článek se také okrajově zmiňuje o Parlamentu náboženství světa. Článek byl publikován pod názvem „Průkopník ekumenismu a mezináboženského dialogu“.²⁰⁵

Machálek ve svém článku přibližuje životopis H. Künga. V závěru příspěvku se Machálek zmiňuje o Küngově knize *Světový étos. Projekt*.²⁰⁶ Podle něj v této knize H. Küng zdůrazňuje: „Pro přežití lidstva je v současné době naprostou nezbytností budování míru mezi světovými náboženstvími.“²⁰⁷ V závěru se autor zmiňuje, že Küngova myšlenka všeobecného etického učení pro celé lidstvo, vyplývajícího ze společně sdílených mravních příkázání světových náboženství, zároveň však plně akceptovatelného i pro všechny ateisty, našla své vyjádření i v Küngově *Prohlášení ke světovému étosu*,²⁰⁸ ke kterému se v roce 1993 v Chicagu na setkání Parlamentu náboženství světa přihlásili zástupci 250 různých náboženských vyznání.²⁰⁹

Mezi další kladné reakce na Küngův projekt Světový étos lze zařadit příspěvky od Pavla Hoška, Jiřího Schneidera, Daniela Rejchrt, Alojze Marcola, Jindřicha Halamy jr.,

²⁰¹ V. Machálek, „Cestou k řešení problémů současnosti“, s. 2.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ V. Machálek, „Průkopník ekumenismu a mezináboženského dialogu“, *Lidové noviny*, s. 8.

²⁰⁶ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁰⁷ V. Machálek, „Průkopník ekumenismu a mezináboženského dialogu“, s. 8.

²⁰⁸ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

²⁰⁹ V. Machálek, „Průkopník ekumenismu a mezináboženského dialogu“, s. 8.

Vojtěcha Mencla, Kamily Mayerové, Viléma Kmunička, Stanislava Heczka a Oldřicha Seluckého.

Pavel Hošek napsal příspěvek do sborníku *Hans Küng, teolog na hraně* na téma „Hermeneutické předpoklady teologie náboženství Hanse Künga“.²¹⁰

Hošek se ve svém příspěvku zmiňuje, že Küngovo pojetí světového étosu se jeví mnohým kritikům „příliš poplatné osvícenské, univerzalistické racionalitě a příliš málo a problematicky ukotvené v teologických souřadnicích křesťanské víry a tradice.“²¹¹

Hošek je přesvědčen, že ke správnému pochopení a kritickému zhodnocení Küngových teologických závěrů a stanovisek v oblasti teologie náboženství je zcela nezbytné náležitě porozumět jeho epistemologickým východiskům. Teprve ve světle Küngových epistemologických předpokladů dávají totiž jeho teologické závěry náležitý smysl.²¹²

Schneiderův článek „Rodí se globální etika?“²¹³ pojednává o knize Hanse Künga *Světový étos pro politiku a hospodářství*.²¹⁴

V úvodu článku se autor zmiňuje o tom, že H. Küng byl v roce 1998 hostem Václava Havla na pražském Foru 2000. Dále se Schneider zabývá samotnou knihou *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Autor oceňuje metodu, kterou Küng použil při sepsání již zmiňované knihy: „Küngova metoda je velmi přehledná – zpravidla se vymezuje vůči dvěma protikladným pojetím a hledá střední cestu.“²¹⁵

Malý nedostatek shledává Schneider v tom, že Küng je daleko silnější v analýze než v hledání receptů. Küngovy otázky jsou podle autora této recenze velice naléhavé, ale odpovědi jsou už méně určité.²¹⁶

Schneider se v závěru své recenze zabývá hierarchií, kde je politika nadřazena ekonomice a etika je nad politikou a ekonomikou. Úkolem Küngovy etické politiky je stanovit spravedlivý řád pro hospodářství. Schneider hodnotí Küngovu představu, že

²¹⁰ Hošek, Pavel. „Hermeneutické předpoklady teologie náboženství Hanse Künga. In: *Hans Küng, teolog na hraně*. Praha: Dingir, 2008, s. 31-64.

²¹¹ P. Hošek, „Hermeneutické předpoklady teologie náboženství Hanse Künga“, s. 32.

²¹² Tamtéž.

²¹³ Schneider, Jiří. „Rodí se globální etika?“. *Křesťanská revue*. 2000, roč. 67, č. 4, s. 109-111.

²¹⁴ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

²¹⁵ J. Schneider. „Rodí se globální etika?“, s. 109.

²¹⁶ Tamtéž.

globální politika zajistí globální řád v souladu s globálním étosem, jako velmi idealistickou.²¹⁷

I přesto, že má autor výhrady k některým názorům H. Künga, hodnotí knihu pozitivně. Kniha je podle Schneidera přeložena s péčí a čtivě. Oceňuje, že překladatelé neváhali uvádět původní termíny tam, kde by mohlo dojít k nepřesnému překladu. Podle Schneidera by v knize mohl být vedle poznámkového aparátu i jmenný rejstřík.²¹⁸ Celkově hodnotí Schneider knihu takto:

„Jedno je jisté, dal-li si významný teolog práci seznámit se s politickým a ekonomickým myšlením naší doby, měli by si na jeho práci najít čas politikové, diplomaté a ekonomové, a to zejména ti, kteří jeho pojetí vidí kriticky. Hans Küng tlumočí výzvu k odpovědnému myšlení a konání. Výzva samotná však nestačí, čeká na konkrétní odpověď. Bez ní zůstane globální étos nenaplněnou vizí.“²¹⁹

Daniel Rejchrt se ve svém příspěvku také zabývá knihou *Světový étos pro politiku a hospodářství*.²²⁰ Rejchrtův článek nese název „Problematika lidských práv ve Světovém étosu Hanse Künga“.²²¹

Jak již vyplývá z názvu recenze autor směřuje svůj zájem na lidská práva ve Světovém étosu H. Künga. Podle Rejchrtů:

„Odpovědná a neideologizovaná reflexe postavení člověka v lidské společnosti a ve světě vede Hanse Künga k závěru, že společný étos lidstva lze pouze z části odvozovat z proklamovaných lidských práv. Protože teprve na základě takového všeobecně sdíleného a žitého étosu lze vystavět právní normy, které budou s jim odpovídající autoritou upravovat postavení jednotlivců i společenství, je k opravdovému a spontánnímu všeobecně uznanému ohledu na důstojnost lidských bytostí zapotřebí nalézt, formulovat a dosáhnout obecného uznání společných etických náhledů.“²²²

Rejchrt se domnívá, že Hans Küng hledá svým světovým étosem nosný morální základ pro všechny. Takový základ by měl být postaven na principech, které jsou přijatelné pro Afričana i Evropana, pro člověka věřícího i pro ateistu či agnostika. Takový základ Hans Küng podle Rejchrtů nalézá v ohledu na druhého, v lidskosti ve vztahu k ostatním lidem. Tuto tendenci lze nalézt ve většina světových náboženství, i ve

²¹⁷ Jiří, Schneider. „Rodí se globální etika?“, s. 110.

²¹⁸ Tamtéž, s. 111.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000..

²²¹ Rejchrt, Daniel. „Problematika lidských práv ve Světovém étosu Hanse Künga“. *Křesťanská revue*. 2001, roč. 68, č. 3, s. 79-82.

²²² D. Rejchrt, „Problematika lidských práv ve Světovém étosu Hanse Künga“, s. 79.

většině sekulárních etických projektů.²²³ „Na náboženské rovině je jejím vyjádřením zlaté pravidlo.“²²⁴

Dále se Rejchrt zmiňuje o tom, že hledání světového étosu ústí do prohlášení přijatého na zasedání Parlamentu náboženství světa v září 1993 v Chicagu. Jádrem tohoto prohlášení jsou dva principy: „S každým člověkem je třeba zacházet lidsky!“ a „Co chceš, aby se dělalo tobě, dělej i jiným.“²²⁵ Zde se ukazuje slabost každého eticky založeného projektu, hledání světového étosu nevyjímaje: „Tyto povinnosti na sebe bere ten, kdo je přijme, žádný vysoký hodnostář jeho církve to za něj svým podpisem neudělá.“²²⁶ Projekt Světového étosu má podle Rejchrtů i své přednosti:

„Obsahuje v sobě i vše nutné k tomu, aby na jeho základě skutečně byla uznána hodnota člověka, bez ohledu na právní vymahatelnost nebo nevymahatelnost jeho lidských práv. Nebo aby, prozatím, pouze byla jistá přiměřenost norem lidská práva uznávána.“²²⁷

Rejchrt se domnívá, že mnoho čtenářů Künigovy knihy si zejména nad oddíly věnovanými konkrétním hospodářským otázkám uvědomí nesnadnost celého tohoto úsilí, mnoho čtenářů zřejmě objeví i nedostatky celé koncepce, přesto si Rejchrt myslí, „že pro všechny odpovědně a nepředpojatě smýšlející lidi je důležité porozumět snaze Hanse Küniga jako spřízněné se snahami těch, kdo se pokoušejí odvracet různá nebezpečí hrozící lidské civilizaci v budoucnosti.“²²⁸

Další kladnou reakcí na Künigův Světový étos sepsal Alojzy Marcol. Jeho příspěvek nese název „Projekt globálního étosu“.²²⁹

Marcol tvrdí, že na rozdíl od starších epoch ta naše se svou světovou politikou, světovou technologií, světovou ekonomikou a světovou civilizací potřebuje také étos ve světovém rozměru.²³⁰

Dále se ve svém článku Marcol zabývá Parlamentem náboženství světa.²³¹

²²³ D. Rejchrt, „Problematika lidských práv ve Světovém étosu Hanse Küniga“, s. 80.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Tamtéž, s. 81.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Marcol, Alojzy. „Projekt globálního étosu“. *Teologické texty*. 1998, roč. 9, č. 4, s. 126-127.

²³⁰ A. Marcol, „Projekt globálního étosu“, s. 126.

²³¹ Tamtéž.

Marcol je přesvědčen, že myšlenka světové étosu nezměnila světovou politiku, ale rozhybala a zainteresovala vlivné kruhy, mimo jiné OSN.²³²

Projekt Weltethos je podle Marcola fascinující perspektiva, která však doposud nedostala konkrétnější podobu.²³³ Domnívá, že se v projektu analyzují extrémny, zato syntetické zformulování globální etické alternativy je méně zdařilé.²³⁴ „Vzhledem k tomu, že všude slábne fungování velkých náboženství, vzbuzuje pochybnost, když se očekává, ne-li už přímo ukládá aplikace návrhu globálního étosu na denní život.“²³⁵

Marcol si uvědomuje, že diskuze nad Kűngovým projektem Světového étosu je poměrně dost obtížná. V akademickém světě si stěžují protestantští teologové, že v Kűngově projektu: „není doceňována produktivní síla etického pluralismu a zdůrazňuje se větší uniformismus, než to je nutné.“²³⁶ Podle Marcola „byl omyl nedocenit Deklaraci Parlamentu velkých náboženství, když neexistuje alternativa za globální konsenzus o tématu neporušitelných hodnot a norem.“²³⁷

Článek Jindřicha Halamy, jr. vyšel pod názvem „Včkročení k světovému étosu?“²³⁸ V úvodu článku se Halama zmiňuje o tom, že se H. Kűng již od II. vatikánského koncilu věnuje otázkám vztahu křesťanství k velkým světovým náboženstvím. Kűng po studiu těchto vztahů dochází k závěru, že sjednocující svět s naléhavostí potřebuje společný étos, má-li přežit.²³⁹

Podle Halamy je kniha *Prohlášení ke světovému étosu*²⁴⁰ výsledkem „zajímavého a odvážného kroku směrem k uskutečňování myšlenky na světový étos.“²⁴¹

Halama je toho názoru, že již zmiňovaná kniha podává podrobnou zprávu o tom, jak vznikl text Prohlášení, čeho se týká, co se od něj očekává a co od něj naopak očekávat nelze.²⁴²

²³² A. Marcol, „Projekt globálního étosu“, s. 126.

²³³ Je nutno přihlédnout na rok vydání tohoto článku.

²³⁴ A. Marcol, „Projekt globálního étosu“, s. 127.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Halama, Jindřich. „Včkročení ke světovému étosu?“. *Teologická reflexe*. 1998, roč. 4, č. 2, s. 183-184.

²³⁹ J. Halama, „Včkročení ke světovému étosu?“, s. 183.

²⁴⁰ Kűng, Hans; Kűschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. Műnceh, 1993. V českém překladu: Kűng, Hans; Kűschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

²⁴¹ J. Halama, „Včkročení ke světovému étosu?“, s. 183.

²⁴² Tamtéž.

Halama se domnívá, že k celému projektu je právem možno zaujímat negativní postoj. A to z hlediska teologického i praktického.

„Především, zvláště jako protestanté, si uvědomujeme, že celý odvážný plán je postaven na lidské dobré vůli, duchovních schopnostech a úsilí. Tedy na člověku, jehož hřích se vždy a všude zlobně prosadí a hodnoty po léta a desítky let pracně budované dokáže smést v řádu hodin.“²⁴³

Halama si tedy klade otázku, zda je možno očekávat, že se podaří naplnit projekt, který dává základní zakotvení života ve vztahu k Bohu do závorcky a vyzdvihuje pouze praktické důsledky, které z tohoto života mají plynout?²⁴⁴ Druhá výhrada by podle Halamy mohla směřovat ke značně nevyváženému sboru signatářů, kde podle Halamy najdeme zastoupení značně reprezentativní i zcela bizarní, církve, svazy církví a náboženské školy vedle obskurních skupinek.²⁴⁵ Na základě tohoto poznatku si Halama klade otázku: „jde tedy o vykročení ke světovému étosu, nebo o blouznivou vizi, která nemá naději na uskutečnění?“²⁴⁶

Na obě tyto námitky podle Halamy však existuje odpověď.

Halama se domnívá

„že potřebuje-li svět nový étos, život pravdivější, poctivější a v neposlední řadě tolerantnější, nemáme se o to pokoušet? A pokud jsem jako křesťané skeptičtí k obecně náboženskému základu, nemáme být živým svědectvím, že existuje pravý základ ke skutečnému lidskému životu?“²⁴⁷

Knihu *Prohlášení ke světovému étosu* hodnotí jako knihu velmi zajímavou, na druhé straně si uvědomuje, že pro některé to může být kniha velmi provokativní.²⁴⁸ Halama je přesvědčen, že tato kniha „ukazuje na úkol, jemuž není dost dobře možné dále uhýbat: pochopit a přijmout rozšíření naší odpovědnosti na celý svět.“²⁴⁹

Článek Vojtěcha Mencla nese název „Světový étos Hanse Künga“.²⁵⁰

Mencl se stejně jako Daniel Rejchrt zabývá knihou *Světový étos pro politiku a hospodářství*.²⁵¹ V úvodu se zmiňuje o tom, že tématem knihy *Světový étos pro politiku*

²⁴³ J. Halama, „Vykročení ke světovému étosu?“, s. 184.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ Tamtéž.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Mencl, Vojtěch. „Světový étos Hanse Künga“. *Listy*. 2001, roč. 31, č. 3, s. 83-84.

a *hospodářství* „není nic menšího, než snaha vytvořit etický kodex pro šest miliard lidí, který by lidstvu umožnil v kritické fázi první poloviny současného století přijmout a vynutit si včasnou a správnou volbu své budoucnosti a tím zabránit apokalypse sebezničení.“²⁵²

V této studii se zabývá tím, že Küng vychází z literatury vědeckých studií, které navazují na zprávu D. a H. Maedowsových pro Římský klub z roku 1972 – *Meze růstu*. Podle Mencla přijímá Küng jejich diagnózu, která konstatuje prohlubující se rozpor, na jedné straně generovaný dynamikou populační exploze a nevyhnutelným procesem digitálně-technologické revoluce, na straně druhé ničivým nástupem ekologicko-klimatických a sociálně destruktivních procesů, které tuto globální nestabilitu urovnávají a lavinovitě vyhrocují.²⁵³

Podle autora Küng v žádném případě nepodceňuje význam globálních či regionálních nadnárodních institucí, které se snaží tuto katastrofickou variantu vnímat či ji dokonce čelit. Küng se ve své knize zmiňuje o tom, že do procesu záchrany světa musí vstoupit ještě další činitel. Tímto činitelem by měl být onen světový étos. Mencl vidí velký přínos v této Küngově myšlence:

„Obsah globálního étosu by se měl spíše hledat, a to ve všech již existujících ideových proudech etického myšlení. Tak by se měl najít jakýsi nejmenší společný jmenovatel, který by na jedné straně podporoval strategii globální záchrany, ale současně by byl pro většinu lidstva nejen přijatelný, ale i inspirativní.“²⁵⁴

Podle Menclových slov kniha

„vyznačuje jeden z nových zdrojů vize budoucnosti pro všechny a odkrývá i nemalý myšlenkový potenciál, s nímž mohou moderní teologové přispět velmi originálním způsobem k nalezení prostředků, východisek a cest vedoucích ke zvládnutí jedné z nejnebezpečnějších fází dějin lidské civilizace.“²⁵⁵

Kamila Mayerová napsala článek na téma „Mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími“.²⁵⁶ Článek Mayerové je spíše reakcí na účast H. Künga na pražské konferenci Forum 2000.

²⁵¹ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

²⁵² V. Mencl, „Světový étos Hanse Künga“, s. 83.

²⁵³ Tamtéž.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 83-84.

²⁵⁵ Tamtéž, s. 84.

²⁵⁶ Mayerová, Kamila. „Mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími“. *Katolický týdeník*. 1998, roč. 8, č. 4, s. 5.

Z příspěvku vyplývá, že H. Küng je přesvědčen:

„Jestliže se globalizují trhy, naše doba se vyznačuje čím dál větším podílem světové politiky, světové dopravy, světové komunikace, pak je třeba globalizovat i étos. Étos je základní shoda ve vztahu k závazným hodnotám, nezvratným měřítkům a zásadním osobním postojům. Bez této shody v otázkách étosu hrozí totiž každému společenství dříve nebo později chaos a diktatura. Bez světového étosu nemůže existovat lepší světový řád.“²⁵⁷

Mayerová dále tvrdí, že Küngův světový étos není ani světová ideologie, ani snaha o jednotné světové náboženství, které by bylo směsí všech náboženství.²⁵⁸ Světový étos se chce propracovat k tomu, co mají všechna náboženství navzdory všem rozdílům společné.²⁵⁹ Na otázku, zda věří, že bude v budoucnu dosaženo takového étosu, Hans Küng odpovídá: „Ano, věřím a nikoli proto, že bych byl iluzionistou, ale proto, že vidím, jak se lidské vědomí mění. Příkladem proměny vědomí je snaha po odzbrojení a ekologie.“²⁶⁰

Vilém Kmuníček publikoval na svých webových stránkách článek „Světový étos“.²⁶¹ V úvodu článku se autor zamýšlí na budoucností tohoto světa. Je přesvědčen, že ten, kdo by se donedávna zamýšlel nad budoucností tohoto světa, by spatřil výhled víceméně skličující. Taková reflexe by nabízela pouze možnost sledovat naplňování apokalyptického scénáře. Podle něj se jednalo o výhled života pod Damoklovým mečem jaderné hrozby, život směřující ke všeobecné kontrole v digiworldu a především destruuující veškeré hodnoty křesťanské tradice.²⁶² Tato bezvýchodná situace neměla podle autora zdánlivě pozitivního řešení. Podle Kmuníčka stačilo však málo:

„Pochopit, že všeobecná morální destrukce je výsledkem mravního hledání globální vesnice, v níž se nečekaně vedle sebe sešly dosud samostatně a nezávisle žijící ideje a postoje, jež se vzájemně vylučovaly a hrozily přerůst v boj na život a na smrt, a nabídnout východisko ve všeobecném mravním konsenzu. Pochopit, že dnešní situace není destruktivní, nýbrž nabídkou možnosti řešit dosud latentní rozpory tak, aby výsledek vedl ke všeobecné harmonizaci ve všech oblastech života na naší planetě.“²⁶³

²⁵⁷ K. Mayerová, „Mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími“, s. 15.

²⁵⁸ Tamtéž.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 16.

²⁶¹ V. Kmuníček. „Světový étos“. [online], 11.10. 2008 [citováno 2010-02-10]. URL:<<http://www.vilemkmunicek.sweb.cz/teo25.htm>>.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Tamtéž.

Autor předpokládá, že právě k tomuto pochopení dospěl Hans Küng. Klíčovým tématem Hanse Künga je světový étos. Domnívá, že na jeho základě by se mohli sjednotit jak věřících všech světových náboženství, tak i nevěřící.²⁶⁴ Podle Kmuníčka je přínos Hanse Künga v tom, že:

„Pochopil současnou realitu jako danou, pochopil, že v ní nelze nic přehlížet ani mávnout nad čímkoli rukou. Je pro něj historickým faktem paralelní existence světových náboženství a základní strategickou chybou by podle Hanse Künga bylo snažit se ve jménu jednoho z nich předělávat ostatní k jeho obrazu.“²⁶⁵

Dále velice kladně hodnotí teoretické názory H. Künga. Podle autora se nejedná o pouhé teorie, tyto názory docházejí praktické odezvy a aplikace.²⁶⁶

Mezi kladné reakce na Küngovu knihu *Světový étos. Projekt*²⁶⁷ lze zařadit příspěvek Stanislava Heczka nesoucí název „Hans Küng-Světový étos. Projekt“.²⁶⁸

Hned v úvodu svého článku se zmiňuje o tom, že snahy H. Künga a jeho příznivců o mezináboženský dialog na základě světového étosu se někdy setkávají s nepochopením, v lepším případě s pochybnostmi. Některé pochybnosti by rozptýlila větší znalost základních východisek těchto snah. Domnívá se, že potřebná východiska umožňuje kniha H. Künga *Světový étos. Projekt*.²⁶⁹

Další část svého článku věnuje Heczko detailnímu resumé knihy, v této části nepodává žádné vlastní názory, pouze předkládá myšlenky a názory H. Künga, které nikterak nehodnotí. Až v samém závěru svého článku přichází s názorem, že řadu záměrů projektu Světový étos se od roku 1989 podařilo naplnit. Důkazem je podle něj i to, že v roce 1993 došlo k podepsání *Prohlášení ke světovému étosu*²⁷⁰ na závěr II. Parlamentu náboženství světa v Chicagu. V roce 1995 vznikla nadace Světový étos – Weltethos Stiftung a v dalších letech vyšla celá řada knih o vztahu křesťanství a jiných

²⁶⁴ V. Kmuníček. „Světový étos“. [online], 11.10. 2008 [citováno 2010-02-10]. URL:<<http://www.vilemkmunicek.sweb.cz/teo25.htm>>.

²⁶⁵ Tamtéž.

²⁶⁶ Tamtéž..

²⁶⁷ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁶⁸ S. Heczko, „Hans Küng – Světový étos. Projekt“. *Britské listy*. Dostupný z WWW: <http://www.anopress.cz>

²⁶⁹ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁷⁰ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. Múnceh, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

světových náboženství. Heczko si je na druhé straně plně vědom toho, že byly mezináboženské vztahy narušovány politickými a vojenskými operacemi – válka v Jugoslávii, Čečensku, válka v Afghánistánu, válka v Iráku atd.²⁷¹ Autor je toho názoru: „Zda ve vztahu mezi náboženstvími, civilizacemi či kulturami převládne dialog nebo střet či boj není tedy ještě definitivně rozhodnuto.“²⁷²

Kladný příspěvek na Küngovu knihu *Světový étos. Projekt* napsal Oldřich Selucký pod názvem „Projekt étosu světa“.²⁷³

Autor článku se zde zmiňuje o tom, že kniha Hanse Künga s programovým názvem *Projekt Weltethos*²⁷⁴ je skutečně projektem. Podle Seluckého nejde této knize na rozdíl od jiných Küngových knih o sdělení jistého, už vypracovaného obsahu, Küng zde podle autora naopak překládá program práce. Naráží na to, že tento program uložil Hans Küng na několik příštích let zejména sám sobě, ale zve k němu i všechny ty, kteří s ním sdílejí stejnou starost o příští fyzický a duchovní osud lidstva.²⁷⁵

Dále řeší, že Küngův program je vysloven ve třech fundamentálních principech, které jsou současně tituly tří částí knihy:

- I. Není možné přežití lidstva bez celosvětového étosu.
- II. Není možný světový mír bez míru mezi náboženstvími.
- III. Není možný mír mezi náboženstvími bez dialogu mezi náboženstvími.²⁷⁶

Podle Seluckého se Hans Küng pokouší ve své knize vymezit podobu celosvětového mravního kodexu.²⁷⁷ Kniha chce „hledat etický konsensus všech lidí a jako cestu k němu otevřít nejprve cestu zkoumání a dialogu velkých světových náboženství.“²⁷⁸ Její milníky a možné směry naznačuje Hans Küng ve druhé a třetí části knihy, které

²⁷¹ S. Heczko, „Hans Küng – Světový étos. Projekt“. *Britské listy*. Dostupný z WWW: <http://www.anopress.cz>

²⁷² Tamtéž.

²⁷³ Selucký, Oldřich. „Projekt étosu světa“. *Souvislosti*. 1992, roč.3, č. 5, s. 132-137.

²⁷⁴ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁷⁵ O. Selucký, „Projekt étosu světa“, s. 132.

²⁷⁶ Tamtéž, s. 132.

²⁷⁷ Tamtéž.

²⁷⁸ Tamtéž, str. 136.

ponechává na odhalení čtenáře, ve kterém se probudil zájem. Autor článku tvrdí, že Hans Küng zde vyslovuje spíše program než výsledky.²⁷⁹

V samém závěru recenze autor dodává, že „teolog Hans Küng považuje tento program za ambiciózní, ale realistický.“²⁸⁰

4.2 Neutrální reakce na Küngův projekt Světový étos

Do neutrální reakcí na Küngův projekt Světového étosu lze zařadit bakalářskou práci Lenky Novákové na téma: „Ekoetika informační společnosti se zaměřením na projekt Světový étos“.²⁸¹

Na začátku své práce se Nováková zabývá životopisem H. Künga. Dále se dostává ke Küngově knize *Světový étos. Projekt*.²⁸² Autorka zde nijak nehodnotí jeho myšlenky, jedná se spíše o resumé zmíněné knihy. Nováková ve své práci zmiňuje i knihu *Světový étos pro politiku a hospodářství*.²⁸³ Stejně jako v knize *Světový étos. Projekt* nehodnotí myšlenky a postoje H. Künga, které v této knize H. Küng podává.

Část třetí kapitoly věnuje Nadaci Světový étos □ Centrum Prokopios.

V časopise *Teologické texty* vyšel redakční článek na téma „Světový étos“.²⁸⁴

Příspěvek se zabývá Parlamentem náboženství světa z roku 1893 a z roku 1993. Autoři článku přicházejí s názorem, že v roce 1893 se I. Parlamentu náboženství světa účastnilo jen deset velkých náboženství nepříliš reprezentativně a odezva byla spíše negativní.²⁸⁵ „Řeči o tom, že vychází slunce nové éry náboženského míru a pokroku; rodí se nové bratrství do světa lidského pokroku, aby pomohlo zřízení Božího království v srdcích lidí, nevzbuzovalo důvěru.“²⁸⁶

²⁷⁹ O. Selucký, „Projekt étosu světa“, s. 136.

²⁸⁰ Tamtéž, str. 137.

²⁸¹ Nováková, Lenka. *Ekoetika informační společnosti se zaměřením na projekt Světový étos*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 47 s. Dostupný z WWW: http://is.muni.cz/th/150508/ff_b/bakalarka_prace.pdf.

²⁸² Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

²⁸³ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

²⁸⁴ Redakční článek. „Světový étos“. *Teologické texty*. 1994, roč. 6, č. 13, s. 105.

²⁸⁵ Redakční článek. „Světový étos“, s. 105.

²⁸⁶ Tamtéž.

Dále se zde autoři zabývají II. Parlamentem náboženství světa. II. Parlament byl podle autorů už více reprezentativnější. Autoři taktéž řeší obsah *Prohlášením ke světovému étosu*,²⁸⁷ který sepsal H. Küng společně s Karlem-Josefem Kuschelem.

Zmiňují se o tom, že se vynořily otázky:

„Je možné odloučit morální nauku od vlastních náboženských a metafyzických tradic? Jsou všeobecné mravní hodnoty něco navíc oproti všeobecným lidským právům? Není tento dokument dokladem západního intelektuálního imperialismu? Je zaujetí pro lidská práva hluboce zakořeněna v náboženských tradicích, nebo se odvozuje z osvícenství?“²⁸⁸

Küng podle příspěvků autorů odpovídal „věčným skeptikům poukazem na obecnou změnu postoje v posledních 30 letech vůči ekologii, odzbrojení a partnerství mužů a žen.“²⁸⁹

4.3 Záporné reakce na Küngův projekt Světový étos

Z množství článků vyplývá, že největším aktivně píšícím kritikem Küngova projektu Světového étosu je Jan Váně. V této práci jsem zpracovala tři články Jana Váněho. První příspěvek, kterým jsem se zabývala nese název „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“²⁹⁰

Podle autora článku se Hans Küng ve své knize *Světový étos pro politiku a hospodářství*²⁹¹ snaží o vysvětlení možnosti, jak by mohl světový étos fungovat zejména v politické a hospodářské rovině. Váně se zmiňuje o tom, že H. Küng ve své knize porovnává realistickou a idealistickou politiku. Z porovnání těchto dvou typů politické praxe H. Küng vyvozuje, že politické nerespektování morálních pravidel znevážilo mravnost, která v očích veřejnosti ztratila hodnotu. Autor se domnívá, že proto volá

²⁸⁷ Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Erklärung zum Weltethos. Die Deklaration des Parlamentes der Weltreligionen*. München, 1993. V českém překladu: Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: CDK, 1997.

²⁸⁸ Redakční článek, „Světový étos“, s. 105.

²⁸⁹ Tamtéž.

²⁹⁰ Váně, Jan. „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“. *Aluze : časopis pro literaturu, filosofii a jiné*. 2000, roč. 2, č. 1, s. 190-194.

²⁹¹ Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

Küng po obnovení morálky a s tím spojuje jistou obnovu důvěry v politiky. Ozdravení morálky má přinést étos.²⁹²

Zmiňuje se taktéž o tom, že Hans Küng je přesvědčen, že aby se změnil svět, je nezbytné přeformulovat principy hospodářství. Küng ve své knize hledá střední cestu mezi koncepcemi státu blahobytu a čistým neokapitalismem, ta má být vytyčena také na základě principů světového étosu.²⁹³ Küng považuje koncepci sociálně tržního hospodářství, jejímž smyslem je propojení principu svobody trhu s principem sociálního vyrovnání za nej přijatelnější. Váně ve své recenzi přichází s otázkou:

„Zda je dlouhodobě úspěšný koncept nutně etičtější, nebo zda zaměňování tvrdě liberálních strategií (jež Küng chápe jako eticky neúnosné) za strategie sociálně tržního hospodářství (sociální liberalismus) nutně souvisí s morální proměnou. Není možné, že jde o nalezení ekonomicky vhodnějšího, a tedy rentabilnějšího postupu? Je snad sociální liberalismus etičtější jen proto, že přejal principy solidarity a subsidiarity z evangelické sociální etiky a katolické sociální nauky?“²⁹⁴

Váněmu v díle H. Künga chybí kritérium, podle kterého je možné určit vztah subsidiarity a solidarity vůči druhým lidem. Další nedostatek vidí v tom, že Küng ve své knize klade důraz na sebeomezení a solidaritu, zároveň však nepředkládá jakýkoliv klíč, podle kterého by určil, kdo je způsobilější pro jejich uskutečnění a dodržování.²⁹⁵

Nemá žádné námitky proti Küngově diagnóze a popisu ekonomického stavu světa. Avšak úsměv i kritiku vyvolává představa, že na vině je pouze morální úpadek.²⁹⁶

H. Küng hledá pro koncepci nového hospodářství podklad opět v étosu. Autor se domnívá, že H. Küng tento étos neodvozuje z lidských práv ani jej s nimi neidentifikuje, ale znovu ustupuje a ukazuje prstem na velká náboženství a etické tradice lidstva. Je přesvědčen, že náboženství pro H. Künga představují bezpečnější ukotvení etických hodnot a postojů.²⁹⁷

Dále kritizuje Küngův étos, který má být společný pro věřící i nevěřící. „Küng se za každou cenu snaží udržet étos pro věřící i nevěřící a využívá k tomu oslí můstky, které představují velmi vágní slova, u nichž není jasné, jak se k nim staví on sám.“²⁹⁸

Autor tvrdí, že lze zpochybnit:

²⁹² J. Váně., „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“, s. 191.

²⁹³ Tamtéž.

²⁹⁴ Tamtéž, s. 191-192.

²⁹⁵ Tamtéž, s. 192.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž, s. 193.

„Küngův poukaz na nedoceňování role náboženství ve světovém dění je oprávněnou námitkou vůči různým analýzám světa. On sám se však dopouští opačného extrému, spojuje-li obrodu světa téměř výhradně jen s náboženstvím. Jeho zaujetí pro mezináboženský dialog, v němž spatřuje klíč k naplnění míru, nelézání základních konsensuálních etických norem, principů a uklidnění ve světě.“²⁹⁹

Váně si klade otázku: „Zda mezináboženský dialog vůbec funguje, kdo je k němu přizván a není-li konfesijním vystoupením náboženských bloků, které přes svoji kulturně-mocenskou ztrátu prosazují své univerzální vidění světa.“³⁰⁰

V samém závěru se zmiňuje „že Hans Küng přes veškerou intelektuální poctivost k sobě samému a snahu o co největší reflexi sebe sama, svého náboženství a světové politické a hospodářské problematiky stále zůstává apologetou své strany.“³⁰¹

Další článek od Jana Váněho vyšel pod názvem „V tomto znamení zvítězíš? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“.³⁰²

Váně přichází s názorem, že při studiu Küngova světového étosu lze vyzorovat čtyři ústřední témata, jimiž se Küng během své badatelské éry soustavně zabýval. Jedná se o tyto okruhy: (a) křesťanské konfese, (b) světová náboženství, (c) moderní náboženská kritika. To vše konverguje ve formulování nezbytného (d) světového étosu s poukazem na krizi, která zasahuje veškeré lidstvo a které musí být dle Künga v zájmu zachování lidství zabráněno.³⁰³

Hans Küng je podle Váněho přesvědčen, že náboženství představují nejvhodnější prostředek vedoucí k obnově společenských vazeb a k jejich pravému zhodnocení. Klade si otázku, proč tím prostředkem mají být právě náboženství. Váně uznává, že vztah mezi člověkem a absolutnem sice umožňuje odůvodnit to, co přesahuje lidskou zkušenost: nedotknutelnost lidské osoby, nedělitelnou svobodu člověka, principální rovnost všech lidí, nutnou solidaritu lidí navzájem a další relace. Avšak podle Váněho zde existuje jeden zamlčený předpoklad.³⁰⁴

²⁹⁹ J. Váně., „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“, s. 194.

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² Váně, Jan. „V tomto znamení zvítězíš? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“. *Religio*. 2004, roč. 12, č. 2, s. 187-212.

³⁰³ J. Váně. „V tomto znamení zvítězíš? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“, s. 188.

³⁰⁴ Tamtéž, s. 190.

„Každé náboženství uznává vedle skutečností přístupných skrze každodenní praktickou zkušenost, na jejímž základě mohou být rovněž generovány mravní normy, ještě skutečnosti vyšší, nadpřirozené. Tyto nadpřirozené skutečnosti jsou výsadní doménou daného náboženství, které si vyhraduje nárok na jejich interpretaci. Avšak tyto vyšší skutečnosti, které se stávají nedílnou součástí zkušenostního života, představují důležitou bázi, na níž jsou formulovány pravidla a požadavky kategorického a normativního charakteru, které určují jednání jednotlivce. Normy jednání jsou tak v kompetenci vybrané skupiny, jež svou oprávněnost nelézat a vykládat normy jednání legitimuje skrze něco, k čemu mají přístup pouze někteří. Proto se ani náboženství nemohou přes svůj případný úspěch vyhnout otázce, kdo a jakým způsobem určuje kritéria mravního jednání.“³⁰⁵

Podle Váněho se od Künga odpověď na tuto otázku jednoznačně nedozvíme. Na jedné straně je podle Váněho Küngův étos etickým rámcem pro konstituování kritérií a norem jednání, aniž by přitom mělo jít například o dublování lidských práv; naopak, v rámci světového étosu mají být nalezeny podstatné hodnoty, které skrze absolutno získají legitimitu a ospravedlnění. Na straně druhé však Küng tvrdí, že tyto základní universálně platné hodnoty, normy a principy již byly v dějinách náboženství nalezeny a vypilovány.³⁰⁶

Váně chápe Küngův světový étos jako salonní téma.

„Vždyť světové parlamenty náboženství, setkání vybraných politických a náboženských představitelů a jejich všeobjímající humanistické manifesty jsou především a pouze dokonalou verbalizací a idealizací snu o lidské sounáležitosti a ochotě se dorozumět. Navíc je přeci tak snadné vyhovět všudypřítomné politické objednávce a retušovat tak složitost mezilidských vztahů.“³⁰⁷

Další nedostatky shledává Váně v Küngových úvahách o normách. Hodnotí tyto Küngovy úvahy jako vágní. Podle něj užívá Küng standardních klišé, které nabízejí dostatek prostoru k libovolným interpretacím.³⁰⁸

Podle Váněho je sebeúčelem celého konceptu světový mír. Domnívá se, že:

„Küng k jeho podpoře konstruuje futuristické vize, které mají garantovat budoucnost a jejichž legitimita pochází z náboženství a jeho vidění světa. Je hodno pozornosti, byť by se to mohlo zdát překvapující, že dlouhodobě převládá tendence, která zdůrazňuje spíše harmonizující, stmelující, psychologicky integrující podpůrné aspekty náboženství, na rozdíl od jejich aspektů rozkladných a dezintegrujících. V důsledku toho je pochopitelná interpretace, podle níž světový étos a světový mír nemohou být bez náboženského míru, a to přesto, že spojitost mezi mírem, morálkou a náboženstvím je

³⁰⁵ J. Váně, „V tomto znamená zvítězíš? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimita jeho konceptu světového étosu“, s. 190.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 190-191.

³⁰⁷ Tamtéž, s. 192.

³⁰⁸ Tamtéž, s. 193.

zpochybňováno od 18. století, kdy si intelektuálové položili otázku po možném zdůvodnění morálky bez náboženské legitimacy a kdy došlo k oddělení náboženství a morálky jako spojených nádob.³⁰⁹

V samém závěru se Váně zmiňuje o tom, že „přes všechny vznesené námitky vůči Küngově projektu mu nelze upřít snahu o důkladnou reflexi problémů, jež náležejí světu.“³¹⁰ Přesto se domnívá, že Küng je a zůstává zejména apologetou své vlastní strany. Autor přichází s varováním, že před projekty tohoto typu je třeba zachovávat obezřetnost, aby pod příslibem funkčnosti nedošlo k jeho realizaci.³¹¹

Třetí studie od Jana Váněho nese název „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“³¹²

Na začátku svého příspěvku se Jan Váně zabývá metaforou dobrého pastýře v evropském kontextu. Přichází s myšlenkou, že hůl je nástrojem, který má chránit svěřené stádo. Na druhé straně může hůl sloužit i k napravování neposlušných, ale i jen trochu více neposedných ovcí.³¹³ „Vždy, když se společnost ocitne ve stavu, který je chápán jako krizový, a je jedno, jedná-li se o skutečný stav, nebo o pouhou domněnku, hledají se způsoby jak dospět k nápravě.“³¹⁴ Holí, která má posloužit jako ochrana před nebezpečím může být cokoli. Váně se domnívá, že taková hůl musí pomoci k znovuoobnovení pocitu bezpečí, tj. zajistit sociální stabilitu.³¹⁵

Autor je přesvědčen, že mnoho ochránců společnosti používá svoji hůl v podobě morálky. Tito ochránci skrze morálku pacifikují ostatní nedostatečně uvědomělá individua.³¹⁶ Mezi takové ochránce řadí i H. Künga a jeho koncept světového étosu. Slovy Váněho:

„Cílem tohoto příspěvku je přiblížit jeden zcela konkrétní soudobý etický projekt, který si klade velké nároky na platnost, efektivnost a především realizovatelnost, bude-li včas implikován. Chtěl bych se pokusit o přiblížení vnitřní argumentační výstavby a prověřit, nakolik jsou některá jeho tvrzení legitimní.“³¹⁷

³⁰⁹ J. Váně, „V tomto znamení zvítězí? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“, s. 208.

³¹⁰ Tamtéž, s. 210.

³¹¹ Tamtéž, s. 210-211.

³¹² Váně, Jan. „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“. In: *Náboženství a politika*. Pardubice: Univerzita Pardubice. 2008, 3. část, s. 7-23.

³¹³ J. Váně, „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“, s. 7.

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Tamtéž.

Koncept světového étosu se podle Váněho pokouší o nové zamýšlení nad vztahem mezi náboženstvím a etikou. Tvrdí, že oboje tvoří pro Kunga neoddělitelné komponenty při zušlechťování člověka.³¹⁸

Dále se zamýšlí nad Kungovým pojetím etiky. V tomto pojetí vidí několik nedostatků, například H. Küng prohlašuje, že žádný imperativ není zdůvodnitelný jinak než z nepodmíněnosti, tj. z absolutna, které je s to zprostředkovat obecný smysl.³¹⁹ Klade si otázku, „co je však tímto absolutnem a můžeme jej vůbec prokázat a racionálně zdůvodnit?“³²⁰

Váně je přesvědčen, že se H. Küng ve svém konceptu snaží, „aby etická rovina zahrnovala jak hodnoty, tak jasná a zřetelná normotvorná měřítka, která budou vnitřní součástí lidského konání a jednání, podporující přitom zodpovědnost za tento svět.“³²¹ Z toho je patrné, že Kungovi nejde o nic menšího než o lepší světový řád. Na to hned Váně ve své recenzi upozorňuje. Sledujeme-li všechny Kungovy plamenné apelativní výzvy, nelze se zbavit dojmu, že přes nejrůznější prohlášení mu nejde opravdu o každého jedince. Váně si myslí, že veškeré výzvy počítají pouze s těmi, kteří ztělesňují vedoucí síly ve vědě, hospodářství, politice a náboženství.³²² Tím je podle autora řečeno, že „pouze silní jedinci jsou s to něco se světem činit, a proto pouze oni mají právo zasahovat do děje.“³²³

Váně se ve svém článku zamýšlí nad tím, jak je možné, že přes seriózní a věcnou kritiku Kungova projektu, která probíhá, se jeho světový étos stává součástí školních osnov. Podle něj k tomu dochází například v Německé spolkové zemi Hesensko, kde se od roku 1996 někteří vyučující pokouší aplikovat myšlenky předkládané v konceptu světového étosu ve výuce a od roku 2002 zde vychází učebnice, které jsou na něm postaveny.³²⁴ Propagátoři a realizátoři Kungova konceptu ve školních lavicích se podle Váněho

„snaží doložit potřebu mravního jednání a především nutnost systematické erudované výchovy, která povede k mravnímu jednání. Na škodu věci je, že se dobrý

³¹⁸ J. Váně, „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“, s. 8

³¹⁹ Tamtéž, s. 9.

³²⁰ Tamtéž.

³²¹ Tamtéž, s. 19.

³²² Tamtéž.

³²³ Tamtéž.

³²⁴ Tamtéž, s. 10.

záměr mění v expresivně laděná apodiktická tvrzení, jež by byla chápána sekulárně smýšlejícími jedinci jako výplach mozků.³²⁵

Váně tvrdí, že Kūngův světový étos nabízí jednoznačná, poměrně jasná a snadno proveditelná řešení co by odpovědi na volání po lepším, mravnějším a přehlednějším světě.³²⁶

Důležitou roli v koncepci hraje důraz, který je kladen na význam světových náboženství ve světě a jejich vlivu na společenské dění. Váně se domnívá, že prezentace jednotlivých náboženství hraje ústřední roli při předkládání toho, co znamená být humánní. Podle něj je Kūngovo humanum silně ovlivněno náboženskými konotacemi, zejména pak argumentem, že pouze náboženství skrze přístup k absolutnu je s to nepodmíněně ozřejmit a zdůvodnit univerzum, především pak etické povinnosti.³²⁷

Podle Váněho je jedním ze zásadních problémů celého projektu to, jak H. Kūng definuje normy jednání a co je kritériem pro jejich stanovení. Měřítkem norem je podle Kūnga lidství.³²⁸ Autor si klade otázky: „Co tím Kūng myslí, resp. co míní tím, co říká? Jaké jsou argumenty pro to, že jeho tvrzení je pravdivé?“³²⁹

Další nedostatky v Kūngově projektu vidí Váně například v tom, že H. Kūng mluví o tom, že je třeba nalézt, respektive vytvořit etické univerzální normy jednání, o kterých je patrné, jak mají vypadat vzhledem k schopnosti vědět na základně znalosti budoucího, na straně druhé dospívá H. Kūng k závěru, že se tak již stalo.³³⁰ Váně tvrdí, že „svou schizofrenní situaci řeší H. Kūng konstatováním, že základní etické univerzální normy se již v dějinném procesu ustálily skrze praktickou aplikaci.“³³¹

Dále se domnívá, že „Kūngovo lavírování mezi různými způsoby zdůvodňování legitimacy norem, které přizpůsobuje vždy typu posluchače, je určováno obavou z možného obvinění z přímé propagace křesťanských hodnot a norem, potažmo z evropského vidění světa. Pokus oprostít se od evropského nahlížení, vnímání a interpretování světa u něj vede k právě onomu nejednoznačnému chování.“³³²

³²⁵ J. Váně, „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“, s. 11.

³²⁶ Tamtéž, s. 10.

³²⁷ Tamtéž, s. 11.

³²⁸ Tamtéž, s. 13.

³²⁹ Tamtéž.

³³⁰ Tamtéž, s. 15.

³³¹ Tamtéž.

³³² Tamtéž, s. 16.

Velký nedostatek v Künigově projektu shledává Váně v tom, že světový étos má být podle H. Küniga prostředkem k přežití lidstva. Autor tvrdí, že právě neustálé zdůrazňování přežití devaluje možnosti étosů a vytváří z nich pouhý instrument.³³³

„Nejen instrumentalizace étosu je možným proviněním Küniga, ale i přecenění funkce étosu je v jeho projektu evidentní. Étos představuje mravní aspekty dané kultury, tj. její hodnotící prvky. Avšak vliv na společnost nemá pouze étos, ale i světový názor dané společnosti, který je nesen kognitivními a existenciálními aspekty. Ty jsou určovány odlišnými typy ontologií, kterou diametrálně pozměňují náhled na společné horizonty či společenské konstanty. Světový názor jednotlivých kultur vždy interpretuje po svém, vlastní étos a představa jednotlivých norem, hodnot atd. není bez této doprovodné názorové interpretace možná.“³³⁴

Váně si myslí, že vzhledem k tomu, že Künigův světový étos nabízí univerzální etické normy, se nelze v globalizujícím světě divit politickému zájmu o tento koncept. Lákavost takového konceptu spočívá především v kladení důrazu na povinnost a odpovědnost. Méně se už podle něho klade pozornost na to, jak jsou dané povinnosti a odpovědnosti ospravedlňovány.³³⁵

Váně je přesvědčen, že „Künigův projekt, navzdory všem snahám o věčné zpracování, je především apologií vlastní strany, ačkoli ta mu svého času velmi zkomplikovala jeho působení, a to tak, že mu bylo zakázáno vyučovat na teologických fakultách.“³³⁶

V samém závěru předkládá Váně názor, že „Künigův koncept je nepochybně lákavý, ale považuje jej za velmi diskutabilní především proto, že ve své podstatě může vést k omezení svobody a individuality jedince – ač ve jménu humanity – byť právě jimi se ponejvíce zaštiťuje.“³³⁷

Mezi další autory, kteří hodnotí negativně Künigův projekt Světový étos lze zařadit Josefa Fuchse, Pavla Goliana a Stanislava Heczka.

Josef Fuchs napsal článek na téma „Světový étos nebo sekulární humanismus?“³³⁸

³³³ J. Váně, „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“, s. 21.

³³⁴ Tamtéž.

³³⁵ Tamtéž, s. 22.

³³⁶ Tamtéž, s. 23.

³³⁷ Tamtéž.

³³⁸ Fuchs, Josef. „Světový étos nebo sekulární humanismus?“. *Teologické texty*. 1997, roč. 8, č. 6, s. 188-190.

Fuchs je přesvědčen, že v dnešní době se palčivě cítí potřeba morálky společná pro všechny lidi. Dále se zmiňuje o tom, že potřeba najít základní etický konsensus přivedla H. Künga k napsání knihy *Světový étos. Projekt*.³³⁹

Podle autora neexistuje společná morálka, která by byla obsahově úplná a která by vytyčila lidstvu konkrétní cestu, kterou se má jako celek vydat.³⁴⁰ „Taková morálka, světový étos, je sice mnohými pokládána za významný požadavek pro lidstvo, ale neexistuje a ani existovat nemůže.“³⁴¹

Fuchs vidí největší Küngův problém v tom, že se ve svém vymezení etiky příliš uchyluje k náboženské víře, která se podle něj vyskytuje v tak četných podobách: jako monoteistická víra v židovství, křesťanství, islámu, sice ve třech monoteistických vyznáních, ale s tak mnohými rozdíly, jako nemonoteistická víra v mnohých asijských náboženstvích: hinduismus, buddhismus, konfucianismus, taoismus, které se dále tříští na rozmanité podoby náboženství a morálky.³⁴² Další nedostatek vidí v Küngově

„jednoduché regresi s obsahově naplněnému a podrobnému přirozenému právu (a víra v toto právo). Toto právo je, jak známo, chápáno nejen jako celek nejrůznějším způsobem, ale nabízí – jak ukazují dějiny dávné minulosti i současné morální učení – při konkrétním hledání rozdílné odpovědi a navzájem si odporující interpretace.“³⁴³

Fuchs přichází s názorem, že morální názory plurálních, zdaleka ne monoteistických asijských náboženství jsou zcela odlišné nejen od názorů monoteistických náboženství Západu, ale i mezi sebou.³⁴⁴

Další negativní reakci lze shledat v příspěvku Pavla Goliana. Goliánův příspěvek nese název „Hans Küng: Světový étos. Projekt“.³⁴⁵

V úvodu své studie krátce nastiňuje životopis Hanse Künga. Poté přechází jeho článek k samotné knize *Světový étos. Projekt*.³⁴⁶ Podle Goliana chce Hans Küng čtenáře seznámit se širšími souvislostmi světového společenstva a světového hospodářství.

³³⁹ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

³⁴⁰ J. Fuchs, „Světový étos nebo sekulární humanismus?“, s. 188.

³⁴¹ Tamtéž.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Tamtéž.

³⁴⁴ Tamtéž.

³⁴⁵ Golian, Pavel. „Hans Küng: Světový étos. Projekt“. *Křesťanská revue*. 1998, roč. 65, č. 5, s. 138-140.

³⁴⁶ Küng, Hans. *Projekt Weltethos*. München: Piper, 1990. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992.

Domnívá, že H. Küngovi jde v první řadě o úlohu duchovní, mravní a náboženské obnovy, která je v Küngově programu shrnuta ve třech bodech:

1. Není přežití bez světového étosu.
2. Není světový mír bez míru mezi náboženstvími.
3. Není mír mezi náboženstvími bez mezináboženského dialogu.³⁴⁷

Dále se Golian zmiňuje o tom, že Hans Küng je přesvědčen, že je nutno změnit postoj člověka ke světu. Podle Künga je nutné, abychom se vymanili z pyšné představy, že svět je pouhý rébus, který stačí rozluštit, že je to stroj, ke kterému stačí objevit návod, že je to pouhý soubor, který stačí vložit do počítače v naději, že z něho vypadne univerzální řešení.³⁴⁸

V závěru svého článku Golian informuje o tom, že se v knize nachází poznámky, ve kterých jsou vysvětlivky, prameny a odvolávky. Celkově lze v knize Hanse Künga nalézt 148 vysvětlivek. Kniha rovněž obsahuje 4 diagramy, které jsou dost nejasné a nepřehledně vysvětlené. Další výhrady má k tomu, že se v českém překladu nachází velké množství cizích slov, takže laikovi by čtení této knihy mohlo činit jisté potíže. Podle autora není tato kniha určena pro běžného čtenáře. Golian tvrdí, že se jedná o náročnou vědeckou knihu, která patří do odborné literatury.³⁴⁹

Další nedostatek knihy vidí v počtu otázek, které se v tomto díle objevují. Podle Goliana mnoho otázek, mnoho nejasných odpovědí a mnoho cizích slov zapříčiňuje nejasnost a zapletenost myšlenek. Střídají se tu lehké, jasné body s body nejasnými a těžkými. Kniha podává mnoho receptů, někdy Golianovi připadá jako kuchařka plná receptů, která vůbec neví, jak chutnají recepty, které jsou v ní obsaženy. Nedostatkem podle něj je, že se tu střídají otázky a odpovědi, že čtenář často ztrácí přehled v otázkách, které byly již zodpovězeny a které zodpovězeny ještě nebyly.³⁵⁰

Jako poslední jsem zpracovala internetový příspěvek od Stanislava Heczka na téma „Světový étos pro politiku a hospodářství“.³⁵¹ Již z názvu článku vyplývá, že se jedná o příspěvek, který pojednává o knize H. Künga *Světový étos pro politiku a*

³⁴⁷ P. Golian, „Hans Küng: Světový étos. Projekt“, s. 138.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 139.

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ Tamtéž.

³⁵¹ S. Heczko. „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], březen 2001 [citováno 2010-02-26]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node/265.htm>>.

hospodářství.³⁵² Stanislav Heczko se v úvodu příspěvku se zabývá obsahem již zmiňované knihy.

V další části kladně hodnotí Küngovu snahu o formulaci světového étosu jakožto minima společných mravních norem. Oceňuje, že H. Küng nevolá po jednotném světovém náboženství nebo jednotné kultuře ani po ustanovení světové vlády či světového státu. Na druhé straně nerozumí řešení, kterému H. Küng ve své knize vyjadřuje sympatie, a to republikově ustanovenému společenství jednotlivých států, republice států (po vzoru filosofa O. Höffeho). Heczko se zmiňuje o tom, že bližší se mu zdá rovněž Küngem připomenuté řešení D. Senghaase ve smyslu ustanovení kvazikonfederativního uspořádání vlád.³⁵³

Z teologického hlediska oceňuje kritiku všech forem fundamentalismu, včetně křesťanského. Podle něj se jedná především o kritiku snah některých kruhů římskokatolické církve o obnovu Evropy ve středověce antimoderním duchu □ fakticky o úsilí o rekatolizaci či reromanizaci Evropy. Na druhé straně jsou některé Küngovy názory pro Heczka až příliš liberální a modernistické.³⁵⁴ Mezi tyto názory patří například Küngův názor, že „etické normy jsou pouze výsledkem historického vývoje, historické zkušenosti lidí, a že se tedy zrodily jen z praktických životních potřeb lidí, kmenů či národů.“³⁵⁵ Další názor, který nesdílí společně s H. Küngem je „jednostranné spojování hladu s přelidněním a kritika současného papeže za to, že vyjádřil nesouhlas s tímto stanoviskem, když odmítlo názor, že tím, že je nás mnoho, jsme odsouzeni být chudí.“³⁵⁶

Co se týče názorů z oblasti ekonomické, nesdílí Heczko Küngovo přesvědčení „o neoddiskutovatelné nezbytnosti tržního hospodářství a tím i soukromého vlastnictví výrobních prostředků v budoucnu, na což navazuje příliš unáhlené odsouzení socialismu.“³⁵⁷ Tržní hospodářství a soukromé vlastnictví považuje H. Küng v souladu s katolickým sociálním učením za v podstatě mravné a vyžadující pouze určitou

³⁵² Küng, Hans. *Weltethos für Weltpolitik und Weltwirtschaft*. München: Piper, 1997. V českém překladu: Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000.

³⁵³ S. Heczko. „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], březen 2001 [citováno 2010-02-26]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node/265.htm>>.

³⁵⁴ Tamtéž.

³⁵⁵ Tamtéž.

³⁵⁶ Tamtéž.

³⁵⁷ Tamtéž.

sociální, ekologickou a politickou korekci. To je podle Heczka nedostačující.³⁵⁸ Podle autora je otázkou, zda bude čas na Küngem požadovanou změnu vědomí, která je podle H. Künga nutná na prosazení světového étosu.³⁵⁹ Svoji recenzi ukončuje slovy: „A nejen v této oblasti pociťuji téměř absolutní nedostatek biblických odkazů a postojů, což by od teologa mělo být samozřejmostí.“³⁶⁰

4.4 Shrnutí ohlasů na Küngův projekt Světový étos

Nejvíce článků, ať už kladného či záporného charakteru na téma Küngův projekt Světového étosu bylo publikováno v časopise *Křesťanská revue a Teologické texty*. Zde si lze všimnout, že o Küngově projektu Světového étosu bylo publikováno více v protestantských časopisech než v časopisech katolických. Pro některé katolíky je Hans Küng velice kontroverzní osobností, možná i z toho důvodu se o něm katolická média bojí psát.

Článků, které by se zabývaly přímo tématem Küngova Světového étosu, je poměrně málo. Více reakcí, a to především reakcí kladných, lze v českých médiích nalézt na téma Nadace Světový étos – Centrum Prokopios. Většinou se jedná o reakce účastníků Letních filosofických škol.

Nejvíce kladných článků bylo v periodících otištěno v roce 1998. Tuto skutečnost lze připisovat tomu, že v roce 1997 vyšlo *Prohlášení ke světovému étosu*. Možným impulsem, který vedl autory k napsání těchto příspěvků mohlo být i to, že se v roce 1998 H. Küng zúčastnil pražského Fora 2000 a asi největším podnětem k napsání těchto příspěvků byly sedmdesáté narozeniny Hanse Künga.

Mezi tři nejvýznamnější sympatizanty, kteří publikují své příspěvky na toto téma patří Karel Floss, Ivan Odilo Štampach a Vít Machálek.

Nejvíce kladných ohlasů bylo otištěno v časopise *Křesťanská revue a Dingiru*.

Největší množství pozitivních příspěvků na Küngův projekt Světového étosu napsal Karel Floss. Karel Floss se narodil 19. července 1926 v Hodoníně. V letech 1937 - 1945 studoval na Slovanském gymnáziu v Olomouci. V letech 1948 - 1950 absolvoval

³⁵⁸ ³⁵⁸ S. Heczko. „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], březen 2001 [citováno 2010-02-26]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node/265.htm>>.

³⁵⁹ Tamtéž.

³⁶⁰ Tamtéž.

Studium generale ordo preadicatorum (OP). V 80. letech absolvoval na UK postgraduální studium aplikované logiky. V době totality pořádal se svým bratrem Pavlem bytové semináře. V roce 1968 obhájil disertační práci o čase a dějinnosti. Od roku 1990 působil jako odborný asistent, od roku 1991 jako docent filosofie na katedře filosofie FF UP v Olomouci. V roce 1985 se odstěhoval společně se svojí ženou Irenou Flossovou na Sázavu.³⁶¹

Je poměrně logické, že právě Karel Floss patří mezi nejvýznamnější sympatizanty Küngova projektu Světový étos, a to z toho důvodu, že on a jeho Nadace Světový étos – Centrum Prokopios je nejvýznamnějším nositelem Küngových myšlenek v České republice. Společně s Břetislavem Horynou přeložil Küngovu knihu *Světový étos. Projekt, Světový étos pro hospodářství a politiku*.

Ve svých příspěvcích se nezmiňuje o tom, co přesně pro něj Küngův projekt Světový étos představuje. Spíše se ve svých článcích zaměřuje na Nadaci Světový étos – Centrum Prokopios. Dále se ve svých příspěvcích zabývá tím, že by bylo potřeba, aby docházelo k větší podpoře překládání Küngových stěžejních děl. Zde vidí Karel Floss velké nedostatky.

Z posledního Flossova článku, kterým jsem se zabývala vyplývá Flossův názor, že pro širší pochopení Küngovy koncepce světového étosu je velice prospěšné, znát celý jeho myšlenkový svět, který je značně rozsáhlý.³⁶²

Další významnou osobností, která se zabývá Küngovým projektem Světový étos je Ivan Odilo Štampach. Ivan Odilo Štampach se narodil 18. února 1946 v Praze. Základní školu absolvoval v Trenčíně. Po složení maturitní zkoušky na Střední všeobecné vzdělávací škole vystudoval obor učitelství pro 6. až 9. ročník základní devítileté školy na Pedagogické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě se sídlem v Trnavě. V letech 1968 - 1970 se dálkově věnoval studiu filosofie a pedagogiky na Filosofické fakultě dnešní Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1970 bylo jeho studium ukončeno pro odsouzení za přípravu na opuštění a podvrácení republiky.

³⁶¹ Autor neuveden. „Životopis – doc. PhDr. Karel Floss“. [online], 2009 [cit. 2010-03-07]. URL:<http://www.kfil.upol.cz/cv_kfloss.php>.

³⁶²K. Floss. „Světový étos, periodizace a postmoderna“. [online], 2002 [citováno 2010-02-12]. URL:<<http://www.publib.upol.cz/pdf/>>.

V letech 1978 - 1983 tajně studoval teologii. Od roku 1990 přednáší některé teologické obory a religionistiku na vyšších odborných a vysokých školách.³⁶³

V roce 1992 dokončil postgraduální externí studium s titulem licenciát teologie na Papežské teologické akademii v Krakově. O dva roky později získal doktorát teologie na Papežské teologické fakultě v Poznani.³⁶⁴

Ivan Odilo Štampach se u Hanse Künga zabývá především otázkou mezináboženského dialogu. Přesto v jeho příspěvcích lze spatřit i reakce na Küngův projekt Světového étosu. Ve svých článcích kladně hodnotí to, že Küng ukazuje náboženství nejen jako činitele smíření, ale i jako iniciátory a aktéry násilného jednání.³⁶⁵

Celkově pozitivní vztah má k dokumentu, který sepsal H. Küng společně s Karlem-Josefem Kuschel. Jedná se o dokument *Prohlášení ke světovému étosu*.

Dalším výrazným sympatizantem Küngova projektu Světový étos je Vít Machálek. Machálek se narodil v roce 1969 v Brně. V roce 1993 úspěšně ukončil studium na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně v oboru historie – archivnictví. Roku 1998 dokončil doktorandské studium na již zmiňované Masarykově univerzitě. Od roku 2002 studoval doktorské studium na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy obor religionistika, který také již úspěšně ukončil.³⁶⁶

Podle Machálka jsou Küngovy myšlenky zajímavé nejen pro křesťany, ale pro všechny dnešní lidi.

Podobně jako Floss a Štampach hodnotí velice kladně Küngovo *Prohlášení ke světovému étosu*.

Další autoři, kteří kladně reagují na Küngův projekt Světového étosu také hodnotí velmi pozitivně Küngův spis *Prohlášení ke světovému étosu*, knihy *Světový étos Projekt a Světový étos pro politiku a hospodářství*.

³⁶³ I. O. Štampach, „Životopis“. [online], 2001 [citováno 2010-03-13]. URL:<<http://www.stampach.cz/z1.php>>.

³⁶⁴ Tamtéž.

³⁶⁵ I. O. Štampach, „Náboženství a násilí“, s. 11.

³⁶⁶ Webové stránky katedry religionistiky. [online], 2003 [citováno 2010-03-18]. URL:<<http://religionistika.upce.cz/clenove/machalek.htm>>.

V některých případech se jedná spíše o resumé z těchto knih než o studii, která by přicházela s nějakými konkrétními závěry.

Poměrně zajímavý je profil autorů, kteří se staví kladně ke Küngově projektu Světového étosu. Jedná se o filosofy, religionisty, historiky, teology, a dokonce jsem zde zpracovala článek od ekonoma Stanislav Heczka.

Neutrální články na Küngův projekt nepřichází s žádným stanoviskem, jak lze tento zmíněný projekt chápat. Do neutrálních ohlasů jsem zařadila i jednu bakalářskou práci.

Z množství kritických článků vyplývá, že největším Küngovým kritikem v České republice je Jan Váně. Jan Váně studoval v letech 1995 – 2001 na Masarykově univerzitě v Brně obory: filosofie a religionistika. Oba tyto obory ukončil v roce 2001 titulem magistr. V roce 2003 získal titul PhDr. na Masarykově univerzitě v Brně v oboru filosofie. V letech 2001 - 2007 se věnoval doktorskému studiu na Masarykově univerzitě v Brně v oboru filosofie. Jan Váně se zabývá sociologií náboženství. V současné době vyučuje na katedře filosofie na Západočeské univerzitě v Plzni.

Jeho články byly otištěny v letech 2000 - 2008. Váněho kritika spočívá především v tom, že se Küng až příliš uchyluje k náboženství. Kritizuje Künga za to, že neříká, co jeho étos je, ale čím má být.³⁶⁷ Dalším negativem podle něj je, že Küngův étos má být společný pro věřící i nevěřící lidi.³⁶⁸ V souvislosti s Küngovým světovým étosem shledává nedostatek v tom, že světový étos má být prostředkem k přežití lidstva.³⁶⁹

Ve své práci jsem uvedla tři negativní články od Jana Váněho. Pozoruhodné je, že ačkoliv mají články různé názvy a v periodících byly otištěny v různých letech, jsou si obsahově velmi podobné. Dokonce i závěry článku jsou téměř totožné.

Dále jsem si všimla, že J. Váně ve svých člancích neodkazuje na myšlenky Hanse Künga, tím pádem nepolemizuje s Küngelem, ale spíše s jeho obrazem, který si sám vytvořil.

³⁶⁷ J. Váně, „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“, s. 191.

³⁶⁸ Tamtéž, s. 193.

³⁶⁹ J. Váně, „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“, s. 21.

Všeobecně je Hans Küng v českých médiích kritizován za uchylování k náboženské víře.³⁷⁰ Některé výhrady se vztahují i k překladu některých Küngových knih. Küng bývá také kritizován za to, že se v jeho dílech objevuje velké množství otázek, na které čtenář vždy nedostane odpověď. Pokud se odpověď dostaví, čtenář se v ní může kolikrát ztratit.³⁷¹ Stanislav Heczko ho kritizuje za jeho názory, které jsou někdy až příliš liberální a modernistické,³⁷² jedná se především o Küngovo pojetí etické normy a o Küngovo spojování hladu s přelidněním.

³⁷⁰ J. Fuchs, „Světový étos nebo sekulární humanismus?“, s. 188.

³⁷¹ P. Golian, „Hans Küng: Světový étos. Projekt“, s. 139.

³⁷² S., Heczko. „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], březen 2001 [citováno 2010-0-26]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node/265.htm>>.

Závěr

Téma bakalářské práce jsem si vybrala na základě svého zájmu o osobnost Hanse Künga. Především mě zajímaly ohlasy na Küngův projekt Světového étosu v Českých zemích.

Hlavním nositelem Küngových myšlenek je v České republice bezesporu Karel Floss a také jeho Nadace Světový étos – Centrum Prokopios. Idea vzniku Nadace Světový étos – Centrum Prokopios byla vyústěním dlouholetých bytových seminářů. Po odchodu Karla Flosse a jeho ženy Ireny Flossové z Olomouce, se olomoucké semináře přesunuly na Sázavu. První sázavský seminář se konal v rámci oslav Flossových šedesátých narozenin. Od letních prázdnin roku 1991 se začaly na Sázavě organizovat Letní filosofické školy.

Hlavním cílem nadace je přispívat novými metodami k formování vzdělaných, nezištných a statečných osobností. Nadace Světový étos – Centrum Prokopios navazuje na Benediktovu a Prokopovu starou výzvu „Ora et labora“ (modli se a pracuj).

V roce 1996 vznikla v rámci Letní filosofické školy Škola vidění, kterou od samého počátku vede malíř Radoslav Kutra.

V roce 2003, 2006 a 2008 uskutečnili pracovníci nadace studijní cestu do sesterské organizace v Tübingen. V roce 2008 se jednalo o slavnostním shromáždění na počest Küngových osmdesátých narozenin. Tohoto shromáždění v Tübingen se zúčastnil Karel Floss a Pavel Hošek. Někteří pracovníci Nadace Světový étos – Centrum Prokopios publikovali k připomenutí jeho osmdesátých narozenin sborník *Hans Küng, teolog na hraně*.

Další významnou organizací, která se v České republice zabývá touto významnou osobností je Centrum pro studium demokracie a kultury. Díky činnosti CDK vyšla v České republice Küngova díla: *Prohlášení ke světovému étosu, Být křesťanem, Mozart, Po stopách světových náboženství*.

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) je nezávislá nezisková vzdělávací a kulturní organizace, která byla založena v Brně roku 1993.

Hlavním cílem CDK je přispívat k vytváření a rozvoji demokratické politické kultury, upozorňovat na nezastupitelnost křesťanských hodnot patřících k základním

postojům evropské civilizace a zdůrazňovat důležitost vzájemného ovlivňování politické, hospodářské a kulturní oblasti.

Kromě toho, že v CDK vyšla některá Küngova díla, uspořádalo CDK v roce 1997 kolokvium pod názvem „Světový étos Hanse Künga“.

Z množství článků a dalších aktivit vyplývá, že mezi hlavní sympatizanty Küngova projektu Světového étosu v Českých zemích patří Karel Floss, Ivan Odilo Štampach, Pavel Hošek a Vít Machálek.

Na základě množství zpracovaných příspěvků, které se negativně staví ke Küngově projektu Světového étosu lze soudit, že největším kritikem tohoto projektu v České republice je Jan Váně. Jan Váně publikoval své příspěvky v letech 2000 - 2008. Ve své práci jsem zpracovala tři články toho autora a velice mě zarazila jedna věc. A to, že všechny články, ačkoliv byly publikovány pod jiným názvem, v jiném časopise či sborníku, jsou si velice podobné, a dokonce ve všech třech případech přichází s téměř totožným závěr.

Jan Váně kritizuje H. Künga především za to, že se až příliš ve svém projektu Světového étosu uchyluje k náboženství.

Mezi další kritiky lze zařadit Josefa Fuchse, Pavla Goliana a Stanislava Heczka.

Kritika Josefa Fuchse spočívá v tom, že se Hans Küng ve vymezení etiky příliš uchyluje k náboženství.

Pavel Golian negativně hodnotí Küngovu knihu *Světový étos. Projekt*. Vidí nedostatky spíše v metodologii této knihy.

Dalším z recenzentů je Stanislav Heczko. Stanislav Je to poněkud rozporuplná osoba, co se Küngova projektu Světového étosu týče. Jeden jeho článek jsem totiž uvedla v kladných ohlasech na již zmiňovaný projekt. Ale jeho druhý článek, který jsem taktéž zpracovala, patří mezi reakce negativní. Heczkoova studie se zabývá Küngovou knihou *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Ve svém příspěvku se zmiňuje o tom, že vítá Küngovu snahu o formulaci světového étosu jakožto minima společných mravních norem. Dále oceňuje, že nevolá po jednotném světovém náboženství či jednotné kultuře ani po ustanovení světové vlády nebo světového státu.

Na druhé straně nesdílí některé Küngovy názory ohledně etických norem. Největší Heczkoova kritika spočívá v názorech na ekonomickou oblast. Což je poměrně logické vzhledem ke skutečnosti, že Stanislav Heczko je ekonom.

Počet příspěvků, které vyšly k projektu Světového étosu, není nijak závratný. Nejvíce ohlasů je pozitivního rázu. Na druhé straně má Kūngův projekt Světový étos v českém prostředí i své odpůrce. Nejviditelnější je již zmiňovaná kritika Jana Váněho.

Více ohlasů než na Kūngův projekt Světového étosu lze nalézt spíše na činnost Nadace Světový étos – Centrum Prokopios. Většinou se jedná o reakce účastníků Letních filosofických škol.

Nejvíce článků na Kūngův projekt Světového étosu bylo publikováno v časopise *Křesťanská revue, Teologické texty*.

Domnívám se, že se mi v této práci podařilo stanovený cíl splnit a že má práce přispěje k prohloubení znalostí o Kūngově projektu Světového étosu.

SEZNAM LITERATURY

I. Primární:

Küng, Hans; Kuschel, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu. Deklarace Parlamentu světových náboženství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997. 89 s. ISBN 80-85959-31-3.

Küng, Hans. *Světový étos. Projekt*. Zlín: Archa, 1992. 151 s. ISBN 80-900249-4-7.

Küng, Hans. *Světový étos pro politiku a hospodářství*. Praha: Vyšehrad, 2000. 368 s. ISBN 80-7021-327-2.

Küng, Hans. *Po stopách světových náboženství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultur, 2006. 306 s. ISBN 80-7325-059-4.

II. Sekundární:

A: Monografie

Kutra, Radoslav. *Slovník Školy vidění*. Brno: Soliton, 2005. 179 s. ISBN 80-239-5176-9.

Munzar, Jiří. „Křesťanská výzva a její autor“. In: *Být křesťanem: křesťanská výzva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000. 295 s. ISBN 80-85959-76-3.

Giandomenico, Picco; A. Kamal, Abdoumagd (eds.). *Mosty do budoucnosti: dialog mezi civilizacemi*. Brno: Doplněk, 2005. 176 s. ISBN 80-7239-174-7.

B: Články ve sbornících, seriálových publikacích a na Internetu:

Autor neuveden. „Životopis – doc. PhDr. Karel Floss“. [online], 2009 [citováno 2010-3-7]. URL:<http://www.kfil.upol.cz/cv_kfloss.php>.

Dvorský, Přemysl. „Sázavská Nadace Světový étos – centrum Prokopios“. In: *Filosofia kai synoysia: sborník k 75. narozeninám Karla Flosse*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s. 37-42. ISBN 80-244-0459-1.

Floss, Karel. „Küngův zápas o nové duchovní paradigma“. In: *Teologický sborník*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998, č. 2, s. 61-81. ISSN 1211-3808.

Floss, Karel. „Světový étos u nás“. *Dingir*. 2003, roč. 6, č. 3. s. 83. ISSN 1212-1371.

Floss, Karel; Flossová, Irana. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – centrum Prokopios za rok 2003*.

Floss, Karel; Flossová, Irana. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – centrum Prokopios za rok 2004*.

Floss, Karel; Flossová, Irana. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – centrum Prokopios za rok 2005*.

Floss, Karel; Flossová, Irana. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – centrum Prokopios za rok 2006*.

Floss, Karel; Flossová, Irana. *Výroční zpráva Nadace Světový étos – centrum Prokopios za rok 2008*.

Floss, Karel. „Netržní teolog“. *Právo*. 27.3.1998, s. 6. Dostupný z WWW:<http://www.anopress.cz>.

Floss, Karel. „Světový étos, periodizace a postmoderna. [online], 2002 [2010-2-12]. URL:<<http://www.publib.upol.cz/pdf>>

Floss, Pavel. „O olomouckých seminářích“. In: *Filosofia kai synoysia: sborník k 75. narozeninám Karla Flosse*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. s 50-55. ISBN 80-244-0459-1.

Flossová, Irena. „Prokopios – Vzdělávací a ekologické centrum na Sázavě“. In: *Sázavsko: dějiny, tradice, současnost*. Rychnov nad Kněžnou: Archa, 1995. s. 85-87.

Flossová, Irena. „Svérázná kronika doby“. In: *Sázavsko: dějiny, tradice, současnost*. Rychnov nad Kněžnou: Archa, 2004. s. 125 - 128.

Fuchs, Josef. „Světový étos nebo sekulární humanismus?“. *Teologické texty*. 1997, roč. 8, č. 6, s. 188-190. ISSN 0862-6944.

Golian, Pavel. „Hans Küng : Světový étos. Projekt. *Křesťanská revue*. 1998, roč. 65, č. 5, s. 138-140. ISSN 023-4613.

Groeben von der K.K. „On the Establishment of a Global Ethic Foundation“. In: *Yes to a global ethics*. Londo: SCM, 1996. 239 s. ISBN 0-334-02633-4.

Halama, Jindřich Jr. „V kročení k světovému étosu?“. *Teologická reflexe*. 1998, roč. 4, č. 2, s. 183-184. ISSN 1211-1872.

Hanzelín, Vojtěch; Daněk, Tomáš. „Meditace o základech vědy 2007“. [online], 2008 [citováno 2010-1-8]. URL:<http://www.philosophia.cz/ma/files/Sazava_2008_prgram.pdf>

Häring, Herman. „Hans Küng a jeho dílo“. In: *Hans Küng, teolog na hraně*. Praha: Dingir, 2008. s. 7-30. ISBN 978-80-86779-07-2.

Heczko, Stanislav. „Prohlášení ke světovému étosu – deklarace Parlamentu světových náboženství“. [online], neuvedeno [citováno 2009-11-20]. URL:<<http://getsemany.cz/node/387.htm>>.

Heczko, Stanislav. „Hans Küng – Světový étos. Projekt“. [online], 19.7.2006 [2010-01-10]. URL:<<http://www.blisty.cz/2006/7/19/art29436.html>>.

Heczko, Stanislav. „Světový étos pro politiku a hospodářství“. [online], 2009 [citováno 2010-5-1]. URL:<<http://www.getsemany.cz/node265.htm>>.

Hošek, Pavel. „Hermeneutické předpoklady teologie náboženství Hanse Künga“. In: *Hans Küng, teolog na hraně*. Praha: Dingir, 2008. s. 31-64. ISBN 978-80-86779-07-2.

Jančařík, Zdeněk. „Hans Küng: Enfant terrible církve“. *AD*. 1997, roč. 8 č. 7 s. 19. ISSN 0862-6952.

Kmuníček, Vilém. „Světový étos“. [online], 11. 10. 2008 [citováno 2010-2-10]. URL:<<http://www.vilemkmnuceik.sweb.cz/teo25.htm>>

Machálek, Vít. „Cestou k řešení problémů současnosti“. *Moravské noviny Rovnost*. 18. 10. 1997, roč. 7, č. 244, příloha Víkend, s. 2.

Machálek, Vít. „XVIII. Letní filosofická škola na Sázavě“. [online], 9.7.2008 [citováno 2010-1-20]. URL:<<http://machalek.blogger.lidovky.cz/c/41805/XVIII-Letni-filosoficka-skola-na-Sazave.html>>.

Marcol, Alojzy. „Projekt globálního étosu“. *Teologické texty*. 1998, roč. 9, č. 4, s. 126-127. ISSN 0862-6944.

Mayerová, Kamila. „Mír mezi národy není možný bez míru mezi náboženstvími“. *Katolický týdeník*. 1998, roč. 8, č. 6, s. 5. ISSN 0862-5557.

Mencl, Vojtěch. „Světový étos Hanse Künga“. *Listy*. 2001, roč. 31, č. 3, s. 83-84. ISSN 1210-1222.

Nováková, Lenka. *Ekoetika informační společnosti se zaměřením na projekt Světový étos*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 47 s. Dostupný z WWW:http://is.muni.cz/th/150508//ff_bakalarka_prace.pdf.

Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 12. října“. [online], 2009 [citováno 2010-3-10]. URL:<<http://www.forum2000cz./cz/projekty/konference-forum2000/1998/prepisy/doledni-zasedani>>.

Oficiální webové stránky Fora 2000. „Odpolední zasedání 12. října“. [online], 2009 [citováno 2010-3-10]. URL:<<http://www.forum2000cz./cz/projekty/konference-forum2000/1998/prepisy/odpoledni-zasedani>>.

Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 13. října“. [online], 2009 [citováno 2010-3-10]. URL:<<http://www.forum2000cz./cz/projekty/konference-forum2000/1998/prepisy/doledni-zasedani>>.

Oficiální webové stránky Fora 2000. „Dopolední zasedání 14. října“. [online], 2009 [citováno 2010-3-10]. URL:<<http://www.forum2000cz./cz/projekty/konference-forum2000/1998/prepisy/doledni-zasedani>>.

Oficiální webové stránky Nadace Světový étos [online], 2010 [citováno 2010-1-22]. URL:<<http://www.weltethos.org>>.

Redakční článek. „Světový étos“. *Teologické texty*. 1994, roč. 6, č. 13. s. 106. ISSN 0862-6944.

Rejchrt, Daniel. „Problematika lidských práv ve Světovém étose Hanse Künga“. *Křesťanská revue*. 2001, roč. 68, č. 3, s. 79-82. ISSN 023-4613.

Rohel, Petr. „Několik poznámek a vzpomínek k jubileu Karla Flosse“. *In: Filosofia kai synoysia: sborník k 75. narozeninám Karla Flosse*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. 267 s.199-205. ISBN 80-244-0459-1.

Selucký, Oldřich. „Projekt étosu světa“. *Souvislosti*. 1992, roč. 3, č. 5, s. 132-137. ISSN 0862-6928.

Schneider, Jiří. „Rodí se globální etika?“. *Křesťanská revue*. 2000, roč. 67, č. 4, s. 109-111. ISSN 023-4613.

Štampach, Odilo, Ivan. „Hans Küng a mezináboženský dialog“. *Křesťanská revue*. 1998, roč. 65, č. 6, s. 157-159. ISSN 023-4613.

Štampach, Odilo, Ivan. „Küngova koncepce ve srovnání s jinými pojetími“. *In: Hans Küng, teolog na hraně*. Praha: Dingir, 2008. s. 65-92. ISBN 978-80-86779-07-2.

Štampach, Odilo, Ivan. „Náboženství a násilí“. *Dingir*. 2009, roč. 12, č. 1, s. 10-11. ISSN 1212-1371.

Štampach, Odilo Ivan. „Hans Küng osmdesátiletý“. *Dingir*. 2008, roč. 11, č. 3. s. 76-77. ISSN 1212-1371.

Váně, Jan. „Světový étos jako všelék pro lidstvo?“. *Aluze: časopis pro literaturu, filosofii a jiné*. 2000, roč. 2, č. 1, s. 190-194. ISSN 1212-5547.

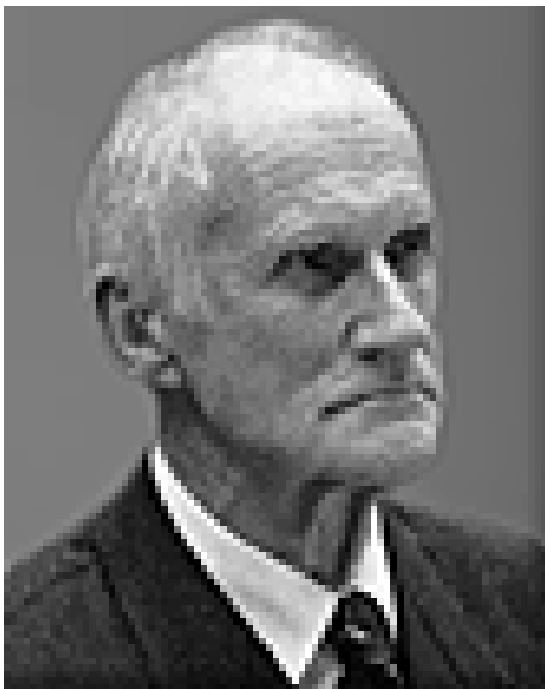
Váně, Jan. „V tomto pojetí zvítězíš? Pojetí humanity u Hanse Künga a legitimnost jeho konceptu světového étosu“. *Religio*. 2004, roč. 12, č. 2, s. 187-212. ISSN 1210-3640.

Váně, Jan. „Koncept světového étosu jako nová pastýřská hůl?“. *In: Náboženství a politika*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008. 3. část, s. 7-23. ISSN 1803-2443.

Seznam příloh:

1. Zakladatel Nadace Světový étos Count K. K. von der Groeben.
(<http://www.weltethos.org/dat-english/02-organization>)
2. Hans Küng
(<http://www.weltethos.org/dat-english/02-organization>)
3. Sídlo Nadace Světový étos □ Centrum Prokopios
(pohled, který vydala Nadace Světový étos – Centrum Prokopios v roce 2001)
4. Zakladatel Nadace Světový étos □ Centrum Prokopios Karel Floss
(http://www.senat.cz/images/senatori/floss_big.jpg)
5. Zlaté pravidlo
(letáček se Zlatým pravidlem – jako PF 2007 vydala Nadace Světový étos – Centrum Prokopios)
6. Setkání dvou členů NSÉ (K. FLoss a P. Hošek) s jubilantem H. Küngem
v Tübingen – Stiftung Weltethos
(fotografie z Výroční zprávy Nadace Světový étos – Centrum Prokopios za rok 2008)

Příloha č. 1 Zakladatel Nadace Světový étos Count K. K. von der Groeben

Příloha č. 2 Hans Küng

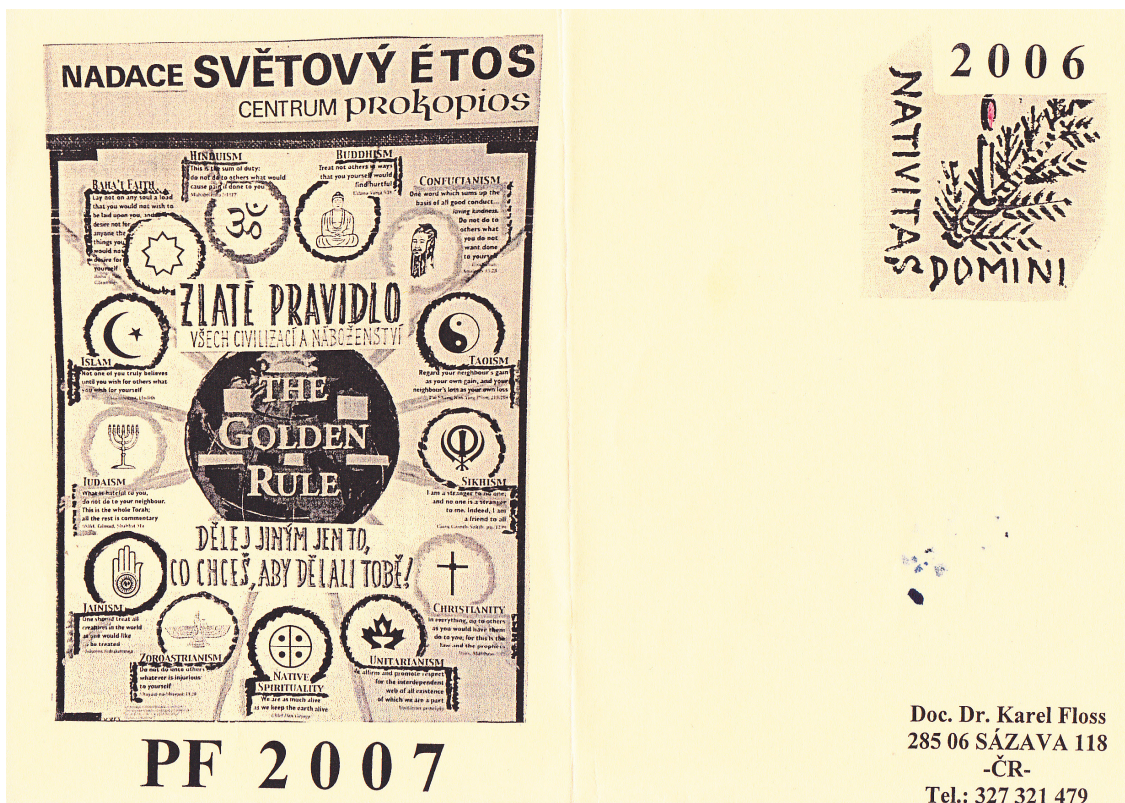

Příloha č. 3 Sídlo Nadace Světový étos - Centrum Prokopios

Příloha. č. 4 Zakladatel Nadace Světový étos - Centrum Prokopios Karel Floss

Doc. Dr. Karel Floss
285 06 SÁZAVA 118
-ČR-
Tel.: 327 321 479

Příloha č. 6 Setkání dvou členů NSÉ (K. Floss a P. Hošek) s jubilantem H. Küngem
v Tübingen – Stiftung Weltethos

Setkání dvou členů SR NSÉ (K. Floss a P. Hošek) s jubilantem H. Küngem v Tübingen – Stiftung Weltethos.